

LAS BOGASTVO PODEŽELJA

Bogastvo podeželja
ob Dravi in v Slovenskih goricah

STRATEGIJA LOKALNEGA RAZVOJA ZA LOKALNO AKCIJSKO SKUPINO BOGASTVO PODEŽELJA

za programsko obdobje 2021–2027

1. Sprememba

Vsebina

1. Osebna izkaznica LAS.....	4
2. Povzetek SLR.....	5
3. Opredelitev območja in prebivalstva, zajetega v SLR.....	8
3.1 Geografska in demografska celovitost območja	8
3.2 Morfološke, pedološke in podnebne značilnosti	9
3.3 Strukturne danosti območja LAS	9
3.4 Naravne vrednote območja LAS	10
3.5 Podeželska stavbna dediščina.....	10
3.6 Stanje infrastrukture in opremljenosti z osnovnimi storitvami.....	10
3.6.1 Zdravstveno in socialno varstvo.....	10
3.6.2 Šolstvo in otroško varstvo	10
3.6.3 Prometna infrastruktura.....	11
3.6.4 Informacijsko komunikacijska infrastruktura	11
3.6.5 Turistična in športna infrastruktura	11
3.7 Stanje okolja na območju LAS.....	12
3.7.1 Odpadki.....	12
3.7.2 Površinske in podzemne vode.....	13
3.8 Gospodarski položaj območja LAS	13
3.8.1 Podjetja in zaposlitev	13
3.8.2 Kmetijstvo	14
3.8.3 Turizem	15
3.8.4 Stopnja brezposelnosti na območju LAS.....	15
3.9 Demografske in sociološke značilnosti.....	17
3.9.1 Prebivalci kot dejavnik razvoja podeželja.....	17
3.9.2 Socialne razmere na območju LAS	19
3.9.3. Prepoznane ranljive skupine na območju LAS bogastvo podeželja	20
4. Analiza razvojnih potreb in potenciala območja LAS, vključno z analizo prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti	21
4.1 SWOT analiza	23
4.2 Potrebe in potencial območja.....	24
5. Opis SLR, njenih ciljev in ukrepov, vključno z določitvijo mejnikov in ciljnih vrednosti kazalnikov	25
5.1 Opis ciljev in ukrepov SLR, vključno z določitvijo mejnikov in ciljnih vrednosti kazalnikov	26
5.1.1. Specifični cilji	26
5.1.2. Cilji SLR LAS Bogastvo podeželja	27
5.1.3 Ukrepi SLR in izbira kazalnikov	29
5.1.4: Opis ukrepov	31

5.2 Opis izvajanja operacij	36
5.2.1 Projekti, izbrani preko javnega poziva.....	36
5.2.2 Projekti, katerih upravičenec je LAS.....	39
5.2.3 Projekti sodelovanja LAS	39
6. Opis postopka vključitve skupnosti v pripravo SLR	40
7. Opis sistema upravljanja LAS, vključno z upravljanjem, spremljanjem in vrednotenjem, ki dokazujejo zmogljivost LAS za izvajanje SLR	41
7.1 Opis postopka določitve vodilnega partnerja LAS in navedba kadrovskih zmogljivosti, virov financiranja, izkušenj in znanj.....	41
7.2 Opis sistema spremljanja in vrednotenja SLR.....	42
7.3 Opis nalog, odgovornosti in postopkov sprejemanja odločitev organov LAS.....	43
8. Priloge SLR.....	46
8.1. Osnovni podatki o LAS.....	46
8.2. Finančni načrt, vključno s finančno razdelitvijo po zadevnih skladih	47
8.3. Finančni načrt - razdelitev sredstev po skladih in vrstah podpore	48

1. Osebna izkaznica LAS

Ime LAS	LAS BOGASTVO PODEŽELJA	
Naslov LAS	ORMOŠKA CESTA 28, 2250 PTUJ	
Naslov varnega elektronskega predala	lasbogastvopodezelja@vep.si	
Elektronski naslov LAS	info@las-bogastvopodezelja.si	
Spletna stran LAS	www.las-bogastvopodezelja.si	
Vodilni partner LAS	Društvo Bogastvo podeželja ob Dravi in v Slovenskih goricah	
Naslov vodilnega partnerja LAS	ORMOŠKA CESTA 28, 2250 PTUJ	
Številka transakcijskega računa LAS	SI56 6100 0001 4450 437	
Velikost območja LAS	311 km ²	
Število prebivalcev LAS	47.349 (vsi prebivalci), 29.469 (brez prebivalcev iz izvetnega območja)	
Vključene občine (naštejte)	Kidričevo, Hajdina, Mestna občina Ptuj, Dornava, Markovci, Juršinci, Destnik in Trnovska vas	
Kohezijska regija	VZHODNA, PODRAVJE	
Financiranje SLR (označite)	<u>EKSRP</u>	<u>ESRR</u>

2. Povzetek SLR

Območje LAS Bogastvo podeželja obsega rodovitno, razmeroma gosto poseljen ravninski svet ob Dravi ter pokrajinsko slikovito in reliefno razgibano gričevje osrednjih Slovenskih gor. Obsega 311 km² in vključuje 8 občin: Kidričevo, Hajdina, Ptuj, Markovci, Dornava, Juršinci, Destnik in Trnovska vas. Po podatkih SURS iz 01.01.2022 na upravičenem območju LAS živi 29.469 prebivalcev, skupno na območju LAS živi 47.349 prebivalcev. Območje leži ob pomembnih prometnicah. Ponaša se s številnimi naravnimi vrednotami, reka Drava, Ptujsko jezero, naravovarstveno območje Natura 2000, z izjemno bogato snovno in nesnovno kulturno dediščino, izjemno tradicijo, bogastvom ljudskih običajev, vezanih na različne letne čase, kurentovim obhodom, ki je vpisan na seznam Unescove nesnovne kulturne dediščine, izjemnim bogastvom ohranjenih drugih pustnih likov in tradicionalnimi prireditvami. Območje je izjemno primerno za raznovrstno kmetijsko rabo, pa tudi za poselitev in druge nekmetske dejavnosti. Ekonomske, naravne, kulturne in pokrajinske danosti niso povsem izkoriščene, kar kaže nizka dodana vrednost kmetijske pridelave, dokaj skromen turistični obisk, beg možganov in delovne sile čez mejo in v druga območja države, nerazvitost osnovnih storitev, pomanjkanje delovnih mest na podeželju, v zadnjem obdobju tudi pomanjkanje delovne sile, skromno vključevanje ranljivih skupin posebej na podeželskem območju, kar posledično vpliva na slabšanje demografskih razmer in odseljevanje prebivalcev, zlasti mladih.

Z analizo stanja in potreb na območju, strmenju k prispevanju k strateškim ciljem bomo s sprejetimi ukrepi SLR krepili vključevanje lokalnega prebivalstva, razvoj socialnega kapitala, inovativnost, sodelovanje, mreženje, vključevanje partnerski več sektorski in celosten pristop k doseganju zastavljenih ciljev. Delovanje lokalnega partnerstva je vključujoče, zlasti mladih in drugih ranljivih skupin, v načrtovanju in izvajanju lokalnega razvoja, spodbujali bomo povezovanje prebivalcev na različnih ravneh ter partnerstvo pri izvajanju projektov. Načrtovanje in izvajanje razvoja »od spodaj navzgor« je osnovni princip, ki določa cilje in vsebino SLR.

SLR je reprezentativna in vključujoča, pripravljena tako da zasleduje vseh 7 principov LEADER, odpira nove priložnosti, prinaša nove vire, ideje in inovacije na območje, ter spodbuja krepitev človeških in naravnih virov območja. SLR stremi k zelenemu okolju prijaznemu razvoju območja, skrbi za ranljive skupine, ki so prepoznane na območju, in so osebe s posebnimi potrebami, mladi do 30 let, socialno šibki, ženske, invalidi in starejše osebe. SLR pomembno prispeva k krepitvi dodane vrednosti LEADER programa in sicer z izboljšanjem socialnega kapitala na način vzpostavljanja in krepitve lokalnih mrež, izmenjave, sodelovanja med različnimi akterji. Socialni kapital je prepoznan na območju kot gibalno razvoja, saj spodbuja ljudi na območju, k razmišljanju, tveganju in inovacijam, izmenjavi znanj in informacij ter h kolektivnemu reševanju izzivov območja.

SLR LAS Bogastvo podeželja prispeva k doseganju specifičnih ciljev SLR:

- ✓ In sicer v skladu z EKSRP prispeva k specifičnemu cilju SC8: »Spodbujanje zaposlovanja, rasti, enakosti spolov, vključno s participacijo žensk v kmetovanju, socialne vključenosti in lokalnega razvoja na podeželju, vključno s krožnim biogospodarstvom in trajnostnim gozdarstvom«, določenim v 6. členu Uredbe 2021/2115/EU ali drugim specifičnim ciljem SN SKP.
- ✓ V skladu z ESRR prispeva k specifičnemu cilju 9.2. Spodbujanje celostnega in vključujočega socialnega, gospodarskega in okoljskega lokalnega razvoja, kulture, naravne dediščine, trajnostnega turizma in varnosti na območjih, ki niso mestna območja, določenem v točki ii) e) prvega odstavka 3. člena Uredbe 2021/1058/EU.

LAS bo na podlagi ugotavljanja dejanskega stanja in z zapisano razvojno vizijo pomembno prispevala, k doseganju strateških ciljev SLR

- **krepitev celostnega trajnostno naravnega razvoja območja, ki zajema turizem, kmetijstvo in podjetništvo ter druge proizvodne in storitvene dejavnosti, ki sovpadajo s strategijo lokalnega razvoja LAS Bogastvo podeželja;**
- **izboljšanje odnosa do naravnih vrednot na območju LAS in povečanje njihove prepoznavnosti;**
- **izboljšanje stanja kulturne dediščine in izboljšanje odnosa do snovne in nesnovne kulturne dediščine ter tradicionalnih veščin in navad območja;**
- **spodbujanje vključevanja ranljivih skupin v družbene procese, medgeneracijskega sodelovanja, sodelovanje s socialnimi institucijami, razvoj novih storitev.**

Razvojna vizija obdobja 2021-2027 temelji na razvojnih potrebah in potencialih območja je

Razvojna vizija

Z uresničevanjem SLR na območju LAS Bogastvo podeželja bomo s sodobnimi, inovativnimi in trajnostnimi ukrepi, ki temeljijo na trajnostnih načelih, izboljšali rabo naravnih in družbenih potencialov, zagotovili višjo kakovost bivanja na podeželju, spodbujali aktivno vključevanje ranljivih skupin, stremeli k razvoju dodane vrednosti v vsakem izmed izvedenih projektov ter utrdili gospodarske, kulturne, naravne in socialne funkcije območja.

Razvojna vizija temelji na razvojnih strateških ciljih SLR, ki jih zasleduje skozi razvojne ukrepe ki podrobneje podpirajo doseganje ciljev ter pomembno in ključno prispevajo k prepoznavnosti LEADER /CLLD programa z veliko dodano vrednostjo, multiplikativnim učinkom in nenazadnje prepoznavnostjo LEADRA; njegovo ključno in predvsem vključujočo vlogo na področju razvoja podeželja, kot ukrep enakih možnosti, ki temelji na povezovanju sodelovanju, medsektorskimi aktivnostmi po principu pristopa od spodaj navzgor in daje multiple učinke in rezultate na terenu z minimalnimi finančnimi vložki-

Razvojni Cilj 1:

Krepitev celostnega trajnostno naravnega razvoja območja, ki zajema turizem, kmetijstvo in podjetništvo ter druge proizvodne in storitvene dejavnosti, ki sovpadajo s strategijo lokalnega razvoja LAS Bogastvo podeželja.

Ukrep: RAZVOJ OBMOČJA: Ustvarjanje novih priložnosti in spodbujanje inovativnih pristopov za razvoj območja različnih oblik podjetništva, odpiranje novih delovnih mest, razvoj osnovnih storitev, razvoj koncepta pametnih vasi, spodbujanje povezovanja med lokalnimi razvojnimi deležniki, razvoj in krepitev kompetenc, razvoj infrastrukture v podporo dvigu kvalitete življenja in razvoju zelenega in biogospodarstva.

Razvojni cilj 2:

Izboljšanje odnosa do naravnih vrednot na območju LAS in povečanje njihove prepoznavnosti.

Ukrep: NARAVA IN OKOLJE: Izboljšanje odnosa do naravnih vrednot na območju LAS in povečanje njihove prepoznavnosti. Varovanje okolja, ohranjanje narave in prilagajanja podnebnim spremembam, vključevanje naravnih virov, spodbujanje učinkovite rabe obnovljivih virov in energije ter spodbujanje inovativnih pristopov k varovanju okolja in narave.

Razvojni cilj 3:

Izboljšanje stanja kulturne dediščine in izboljšanje odnosa do snovne in nesnovne kulturne dediščine ter tradicionalnih veščin in navad območja.

Ukrep: SNOVNA IN NESNOVNA KULTURNA DEDIŠČINA VKLJUČNO S TRADICIJO OBMOČJA: Varovanje snovne in nesnovne kulturne dediščine, tradicionalnih veščin, običajev in navad, revitalizacija, in vključevanje v različne storitve, programe in produkte na območju.

Razvojni cilj 4:

Spodbujanje vključevanja ranljivih skupin v družbene procese, medgeneracijskega sodelovanja, sodelovanje s socialnimi institucijami, razvoj novih storitev.

Ukrep: SKRB ZA RANLJIVE SKUPINE, KVALITETO ŽIVLJENJA, PREVENTIVA IN VAROVANJE ZDRAVJA IN MEDGENERACIJSKO SODELOVANJE: Razvijanje in uveljavljanje inovativnih programov z visoko dodano vrednostjo za socialni razvoj ter oblikovanje identitete območja, izboljšanje vključevanja ranljivih skupin v družbeno in socialno dejavnost na podeželju.

Za napredek in razvoj območja bomo utrjevali povezovanje, sodelovanje in mreženje med prebivalci in drugimi deležniki, iskali inovativne rešitve za območje in rešitve, ki dvigujejo vrednost območja bodisi kot dodano vrednost produktom, programom, ali kot dodano vrednost pogojem bivanja, saj se je to tekom pripravljenih delavnic izkazalo za nujno potrebno ter uvajali inovativne ukrepe, ki bodo omogočali ekonomski razvoj, zaposlovanje ter vplivali na višjo kakovost življenja in večjo prepoznavnost območja, kot tudi CLLD/LEADER pristopa.

3. Opredelitev območja in prebivalstva, zajetega v SLR

3.1 Geografska in demografska celovitost območja

Območje LAS Bogastvo podeželja ob Dravi in v Slovenskih goricah je geografsko in funkcijsko povezano območje, del Spodnjega Podravja in UE Ptuj, ki obsega tri pokrajinske enote, srednji del Slovenskih goric ter Dravsko in Ptujsko polje. Upravno je razdeljeno na sedem podeželskih občin, Destrnik, Dornava, Hajdina, Juršinci, Kidričevo, Markovci, Trnovska vas in podeželska naselja MO Ptuj. Celotno območje gravitira na mesto Ptuj, ki je kulturno, upravno, oskrbno, izobraževalno in zaposlitveno središče območja LAS. Območje obsega 311,8 km². Po podatkih SURS je leta 2022 je na območju LAS živel 47.349 prebivalcev, z vključenim izvzetim območjem po Uredbi, ki predvideva da se naselja z več kot 10.000 prebivalci izvzamejo iz območja upravičenosti za sklada EKSRP in ESRR, v našem primeru naselje Ptuj, tako na upravičenem območju LAS Bogastvo podeželja živi na presečni datum 01.01.2022 29.469 prebivalcev. V primerjavi z letom 2014 se je skupno število prebivalcev območja povečalo za 2,3 %, kar je skoraj izključno rezultat priseljevanja na podeželje. Povprečna gostota poselitve na območja LAS je po podatkih SURS leta 2022 znaša 94,51 prebivalca na km².

Območje ima več skupnih razvojnih problemov, ki jih prepoznamo v raznovrstni rabi zemljišč, v spreminjanju zemljišč v kmetijsko rabo, v razdrobljeni parcelni in lastniški zgradbi, v slabšanju demografske zgradbe in staranju prebivalcev in v neizkoriščenih razvojnih možnostih.

Območje LAS ima naslednje skupne lokalne potrebe:

- ✚ varovanje bogatih zalog podtalnice na Dravskem in Ptujem polju;
- ✚ zaščita kmetijskih zemljišč pred spreminjanjem rabe zaradi opuščanja obdelave, poselitve in izgradnje infrastrukture;
- ✚ prilagajanje podnebnim spremembam z izgradnjo namakalnih sistemov;
- ✚ spodbujanje diverzifikacije gospodarskih dejavnosti, zlasti na področju kmetijstva;
- ✚ povezovanje lokalnih dejavnikov in skupna promocija območja;
- ✚ spodbujanje podjetništva ter utrjevanje znanj in veščin za razvoj podjetništva.
- ✚ spodbujanje medgeneracijskega sobivanja izmenjava znanj in prenos le teh, vključevanje ranljivih skupin

Prostorsko, socialno-geografsko in funkcijsko povezanost območja potrjujejo naslednji podatki:

- ✚ območje LAS leži v porečju Drave in obsega del Dravskega in Ptujkega polja in Slovenskih goric;
- ✚ je funkcijsko, gospodarsko, upravno, zgodovinsko in kulturno enoten in povezan prostor;
- ✚ povezuje ga centralna funkcija Ptuj, ki je kulturno, upravno, izobraževalno, zaposlitveno in oskrbno središče regije;
- ✚ povezujejo ga dejavnost nekaterih upravnih institucij – Upravna enota Ptuj, Finančni urad Ptuj, Zavod RS za zaposlovanje OS Ptuj, Center za socialno delo Ptuj, Veterinarska uprava RS OU Ptuj, Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov RS – izpostava Ptuj in druge;
- ✚ povezuje ga dejavnost drugih razvojnih in izobraževalnih zavodov – Kmetijsko gozdarski zavod Ptuj, ZRS BISTRA Ptuj, Šolski center Ptuj, Gimnazija Ptuj, Ljudska univerza Ptuj in druge;
- ✚ v pokrajinski zgradbi prevladuje kmetijska raba s poljedelstvom in živinorejo na Dravskem in Ptujem polju ter vinogradništvom in sadjarstvom v Slovenskih goricah;
- ✚ razmeroma dobro razvita prometna infrastruktura, ki omogoča povezovanje znotraj območja in sosednjimi regijami oz. sosednjimi državami;
- ✚ ukrepi razvojne politike na podeželju, ki so bili izvedeni v predhodnih programskih obdobjih.

Tabela 1: Velikost območja LAS in gostota poseljenosti

Občine	Število prebivalcev	Površina v km ²	SLO=100%	Gostota preb./km ²	Delež območja LAS
Destrnik	2.632	34,4	0,17	75,8	12,02
Dornava	2.880	28,4	0,14	101,8	9,92
Hajdina	3.873	21,8	0,11	171,2	7,62
Juršinci	2.501	36,3	0,18	65,9	12,86
Kidričevo	6.547	71,5	0,35	92,2	24,98
Markovci	4.022	29,8	0,14	133,8	10,41
Ptuj	5.629	41,2	0,21	103,6	14,36
Ptuj	23.509	66,7***	0,21***	347,9***	21,39***
Trnovska vas	1.385	22,9	0,11	58,86	8,00
Skupaj	29.469	311,8	1,41	94,51	100

Slovenija	2.107.180	20.273	100,0	98,5	1,41
------------------	-----------	--------	--------------	-------------	-------------

Vir: SURS 2022; Ptuj***: vključno z izvetim območjem

3.2 Morfološke, pedološke in podnebne značilnosti

Območje obsega tri naravne enote, večji del Ptujskega in Dravskega polja ter osrednji del Slovenskih goric, ki imajo nekaj skupnih socialno-geografskih značilnosti. Podeželska naselja občin Dornava, Hajdina, Kidričevo in Markovci ležijo na Dravski ravnini, podeželska naselja MO Ptuj, razen Spuhlje, ter podeželska naselja občin Destrnik, Juršinci in Trnovska vas se nahajajo v Slovenskih goricah oz. v Pesniški dolini.

Dravska ravan je morfološko razgiban svet. Sestavljajo ga okrog kilometer široka aluvialna naplavina ob Dravi in nekoliko ožja ob Pesnici ter obsežna pleistocenska prodna nasipina, ki je razdeljena na Dravsko in Ptujsko polje. Na aluvialni naplavini neposredno ob Dravi najdemo številne avtohtone rastlinske združbe in zaščitene živali, kar daje celotnemu prostoru dodatno slikovitost in s tem pomembno krajinsko vrednost. Na peščeno–prodnatem aluviju prevladujejo obrečna, deloma oglajena tla, ki ji prekrivajo travniki pa tudi njivske površine, zasajene s koruzo in pšenico.

Ko prestopimo ježo dravske terase, se na široko odpre rodovitna ravnica, kjer se je na pleistocenski nekarbonatni naplavini razvila distrična rjava prst, mestoma distrični ranker. Zaradi prodne podlage so tla izpostavljena močnemu izpiranju in posledično sušam, ki so v zadnjem obdobju pogostejše. Na osrednjem, nekoliko izbočenem delu Dravskega in Ptujkega polja so plitva, močno izprana tla, ki jih prekrivajo avtohtone gozdne združbe. Večja območja avtohtonega gozda se nahajajo v okolici Kidričevega na Dravskem polju ter med Borovci, Prvenci in Strelci v osrednjem delu Ptujkega polja.

Osrednji del Slovenskih goric sestavljajo dolga in položna slemena ter široke doline Grajene, Rogoznice in Pesnice, ki se v spodnjem toku široko razširijo v Dravsko ravan. V primerjavi s Halozami so v Slovenskih goricah nižje relativne višine, kar predstavlja ugodne pogoje za kmetijsko pridelavo.

Slovenske gorice gradijo miocenske usedline, med katerimi prevladujejo peski, gline in laporji, manj pa je peščenjakov in apnencev. Kamenine so slabo sprijete in manj odporne proti delovanju zunanjih sil, kar na strmejših predelih povzroča denudacijo, manjše usade in nevarnost plazanja.

Značilnost slovenskogoriških rečnih dolin je plosko dno, vodne struge so plitve, tla pa mokrotna. Večina rek in potokov ob visokih vodah poplavlja. Pesniško dolino so z obsežnimi melioracijami v 70. letih preteklega stoletja meliorirali ter s tem močno spremenili njen vodni režim in zemljiško zgradbo. Nastala so obsežna rodovitna polja, kar je pomemben dejavnik razvoja kmetijstva na tem območju.

Za obravnavano območje je značilno zmerno celinsko podnebje. Padavine in temperature odločajo o letinah. Poprečna letna temperatura je na Ptuj 9,9°C in je za rastje nadvse ugodna. Slovenske gorice in Dravska ravnina spadata med najbolj sončne pokrajine v Sloveniji, kar v gričevnatem svetu ugodno vpliva na rast vinske trte. Zime so hladne in manj namočene. Dokaj ugodne so tudi padavinske razmere v času vegetacije. Poprečna količina padavin znaša okrog 950 mm. Najbolj namočeno je poletje in nekoliko manj jesen. Poletni dež pada večinoma v nalihih, pogoste so nevihte s točo. Večletne meritve kažejo dokaj ugodne padavinske razmere, vendar se v zadnjih letih vrstijo sušna poletja, kar slabi kmetijsko pridelavo na prodnih tleh ob Dravi. Z uvajanjem kultur, odpornih na sušo in z namakanjem kmetijskih površin (cca. 2000 ha po podatkih KGZS Zavod Ptuj) se lahko nekoliko izognemo katastrofalnim posledicam klimatskih sprememb. Za Dravsko ravnino je značilna precejšnja vetrovnost, zlasti pogosti so jugozahodni vetrovi, ki piha v spomladanskih mesecih in mrzli severovzhodni vetrovi v zimskem obdobju. V zadnjem obdobju je območje pogosto izpostavljeno neurjem s točo in drugim neugodnim vremenskim pojavom, ki so nedvomno posledica klimatskih sprememb, kar bo dolgoročno vplivalo na obseg in kakovost kmetijske pridelave.

3.3 Strukturne danosti območja LAS

Območje LAS odlikujejo nadpovprečno ugodnimi naravnimi pogoji za razvoj kmetijstva in drugih s kmetijstvom povezanih dejavnosti, kot so: turizem, obrt, promet in trgovina, kar je nenadomestljiva priložnost za gospodarski razvoj celotne regije in nove zaposlitve. Med najpomembnejše dejavnike celostnega razvoja podeželja uvrščamo kmetijska zemljišča, ki so na ravninskem svetu primerna za poljedelstvo oz. pridelavo hrane za živino, vrtnarstvo in zelenjadarstvo, v gričevnatem svetu pa za intenzivno sadjarstvo in vinogradništvo ter za živinorejo. Širšo prepoznavnost podeželju ob Dravi in v Slovenskih goricah dajejo tudi izjemne naravne vrednote, izvorni elementi naravne in kulturne pokrajine, bogata biotska raznolikost, pestre rastlinske in živalske vrste ter zanimiva materialna kulturna dediščina.

Med najpomembnejše razvojne prednosti obravnavanega območja uvrščamo:

- ✚ kadrovske potencialne (znanje in motivacija prebivalcev za uvajanje novosti in sprememb);
- ✚ naravne pogoje za raznovrstno kmetijsko pridelavo;
- ✚ ohranjena območja naravne in kulturne krajine (potenciali za razvoj turizma);
- ✚ raznovrstnost kulturne dediščine na podeželju (materialna in nematerialna dediščina);

- bogate zaloge podtalnice in drugih vodnih virov;
- delovanje strokovnih ustanov za podporo razvojnim ukrepom;
- delovanje strokovnih ustanov za skrb in aktivno vključevanje ranljivih skupin.

3.4 Naravne vrednote območja LAS

Območje najbolj zaznamuje reka Drava z deloma ohranjenimi hidro morfološkimi procesi. Zaradi raznolikih vodnih in obvodnih habitatov ob reki Dravi in Pesnici, velike vodne akumulacije (Ptujsko jezero), nekaterih gramoznic kot pomembnega antropogenega habitata ter deloma ohranjene tradicionalne kulturne krajine z ekstenzivnimi travniki in polji, predstavlja območje pomemben življenjski prostor številnim ogroženim živalskim in rastlinskim vrstam. Območje je posebej pomembno za ohranjanje biotske raznovrstnosti in varstva naravnih vrednot. Več kot 15 % površine območja LAS-a je vključenih v mrežo posebnih varstvenih območij (območij Natura 2000). Največji območji Natura 2000 sta posebno območje varstva Drava (SI5000011) in posebno ohranitveno območje Drava (SI3000220). Od večjih območij velja omeniti še posebno ohranitveno območje Podvinci (SI3000113) in posebno območje varstva Črete (SI5000027). Na območju LAS je evidentiranih 26 naravnih vrednot ekosistemske, zoološke, botanične in hidrološke zvrsti. Evidentiranih je bilo tudi 10 dreves, ki so bila zaradi posebnih lastnosti določene kot drevesne naravne vrednote. V preteklosti je bilo z namenom varovanja naravne dediščine ustanovljenih več zavarovanih območij, od katerih izstopa 125 ha obsegajoč Krajinski park Šturmovci. Slednji je bil zavarovan z namenom ohranitve značilnih krajinskih struktur ter življenjskih prostorov rastlinskih in živalskih vrst.

3.5 Podeželska stavbna dediščina

Podeželska stavbna dediščina je pomemben element kulturne pokrajine in obsega sakralne zgradbe, cerkve, kapele in religiozna znamenja ter raznovrstne zgradbe z bivalno ali gospodarsko funkcijo. Naselbinska tipologija je prilagojena morfologiji reliefa in kljub sodobni pozidavi v večini podeželskih naselij delno ohranjena. V ravninskem delu prevladujejo obcestne vasi, v gričevnatem svetu pa so se oblikovala gručasta in razložena naselja.

V slovenskogoriških naseljih so bili v preteklosti osnovni gradbeni elementi kamen, les, glina in slama. Za Slovenske gorice so značilne lesene, nizke in podolgovate cimprane hiše, ki jim ponekod pravijo tudi cimprače, narejene iz grobo ročno obtesanih brun, ometane z ilovico in pokrite s slamnatimi, čopastimi strehami. Lep primer ohranjenega kmečkega doma v Slovenskih goricah je Simoničeva domačija v Trnovski vasi, ki smo jo obnovili v preteklem programskem obdobju.

Za gričevnat predel so značilne tudi vinske kleti, zidanice in manjši vinogradniški dvorci. Med skromnejše stavbe sodijo viničarije, kjer so nekdanji bivalni vinogradniški delavci. Lep primer obnovljene viničarije je v občini Destrnik.

V ravninskih pa tudi v gričevnatih naseljih ugotavljamo spremembe v stavbni podobi, kar se kaže v umeščanju za subpanonski svet povsem neznanih zgradb. Vse večji je delež propadajočih in porušениh stavb, ki so na svojstven način dajale posebno noto temu prostoru. S spreminjanjem in izginjanjem značilne stavbne tipologije se izgubljata tako krajinska prepoznavnost, kot identiteta območja. Podeželska stavbna dediščina je hvalevredna popestritev turistične ponudbe, saj jo lahko vključimo v turistične programe ali pa uporabimo kot nastanitvene objekte.

3.6 Stanje infrastrukture in opremljenosti z osnovnimi storitvami

3.6.1 Zdravstveno in socialno varstvo

Za zdravstveno varstvo prebivalcev Spodnjega Podravja in območja LAS skrbi Zdravstveni dom Ptuj, ki ima enoti na Hajdini in v Kidričevem. Za bolnišnično zdravljenje prebivalcev Spodnjega Podravja in območja LAS skrbi Splošna bolnišnica dr. Jožeta Potrča Ptuj. Oskrbo z zdravili opravljajo Lekarne Ptuj z enoto v Kidričevem in zasebni lekarni na Hajdini in v Juršincih.

Dejavnost socialnega varstva starejših opravlja Dom upokoencev Ptuj z enotami Ptuj, Muretinci, Kidričevo in Juršinci.

3.6.2 Šolstvo in otroško varstvo

Na območju LAS deluje 11 popolnih osnovnih šol, MO Ptuj, Destrnik – Trnovska vas, Juršinci, Dornava, Markovci, Hajdina, Kidričevo in Cirkovce ter dve podružnični osnovni šoli na Grajeni in v Lovrencu na Dravskem polju. Pri vseh osnovnih šolah delujejo tudi enote vrtcev, kar zagotavlja kakovostno vključevanje otrok v predšolsko varstvo. Vse osnovne šole in vrtci imajo ustrezne kadrovske in kakovostne materialne pogoje za pedagoško delo.

Po zaključenem osnovni šoli lahko mladi nadaljujejo šolanje v številnih srednješolskih programih na Ptuj, ki jih izvajata Gimnazija Ptuj in Šolski center Ptuj. Poleg gimnazijskega programa se lahko dijaki izobražujejo v srednjih poklicnih in srednjih strokovnih programih na področju kmetijstva, hortikulture, gostinstva, ekonomije, strojništva, elektrotehnike in računalništva.

V Šolskem centru Ptuj deluje Višja strokovna šola, ki izvaja višješolske programe Upravljanje podeželja in krajine, Mehatronika, Ekonomist in Bionika. Na Ptuj deluje tudi Visoka šola, ki izvaja program Bionika v tehniki. Več srednješolskih programov in drugih oblik funkcionalnega izobraževanja izvaja tudi Ljudska univerza Ptuj.

3.6.3 Prometna infrastruktura

Območje LAS ima zelo ugodno geostrateško lego, saj ta prostor prečkata dve pomembni prometni poti, avtocesta Maribor – Zagreb in železniška proga Pragersko – Hodoš.

Prebivalci in gospodarski subjekti imajo razmeroma dobro dostopnost do javne infrastrukture in storitev. Najbolje je razvita cestna infrastruktura, ki povezuje vsa večja regijska središča. V zadnjih desetih letih so občine pomembno izboljšale prometno infrastrukturo in s tem izboljšale življenjske pogoje lokalnemu prebivalstvu. Urejanje cest in javnih poti je ena od glavni programskih točk večine razvojnih programov občin, kar pa zahteva visoka finančna sredstva. Z lokalno prometno infrastrukturo se je dostopnost do oddaljenih naselij in zaselkov bistveno izboljšala, vendar še ne dosega zadovoljivega stanja. Zaradi razpršene poselitve, velikega števila dnevnih migracij in prekomerne uporabe osebnih avtomobilov se je zelo povečal motorni promet, kar povečuje ranljivost okolja in onesnaženost zraka. Žal povečanim potrebam ne sledi javni potniški promet. V zadnjem desetletju se je drastično zmanjšalo število prepeljanih potnikov. V prihodnje bo potrebno izgraditi oz. izboljšati še cestno povezavo med Ptujem – Ormožem. S tem bo osnovno cestno omrežje, ki bo omogočalo hitro dostopnost med pomembnimi središči znotraj regije, zaključeno. Pomembna posodobitev so tudi kolesarske poti, ki povezujejo celotno območje LAS, kar je nedvomno prispevek k razvoju turizma in trajnostne mobilnosti.

3.6.4 Informacijsko komunikacijska infrastruktura

Širokopasovna infrastruktura je pomemben dejavnik razvoja in omogoča povezanost posameznih krajev znotraj določenega območja in širše. Za območje LAS velja, da je v večjih krajih oziroma občinskih središčih telekomunikacijsko omrežje dobro razvito. Še vedno pa v določenih odročnih predelih, v katerih ni razvitega gospodarstva in turističnih dejavnosti, ni širokopasovnega dostopa do interneta in je prisotna pomanjkljiva pokritost s signalom mobilne telefonije. V novem programskem obdobju si bomo prizadevali izboljšati dostop do širokopasovnega omrežja. Na območju LAS deluje pet telekomunikacijskih operaterjev: Telekom Slovenije, T-2, Telemach, AMIS in Kabel TV.

3.6.5 Turistična in športna infrastruktura

Naravne in kulturne vrednote območja LAS omogočajo različne oblike rekreacije, kot so kolesarjenje, pohodništvo in jahanje ter veslanje na Dravi. V preteklih programskih obdobjih je bilo urejanih nekaj tematskih in kolesarskih poti, ki jih bo potrebno nadgraditi in dopolniti. Na območju LAS je urejenih devet kolesarskih poti, ki poleg novih kolesarskih poti zagotavljajo kakovostne pogoje za rekreacijo in turistično dejavnost. Nove kolesarske poti bo potrebno dopolniti z informacijami o gostinski in kulturni ponudbi.

Na območju LAS je več označenih pohodnih, učnih, gozdnih in drugih tematskih poti, ki potekajo na območju Slovenskih goric, ob stari strugi reke Drave, ob vodnih črpališčih ter po ravnini Dravskega in Ptujkega polja. Nahajajo se v naravnem okolju, kjer pohodniki spoznavajo rastlinske in živalske vrste ter naravno in kulturno dediščino. Potreben je nadaljnji razvoj in širitev tematskih poti ter vključitev v turistično ponudbo.

Med posebne tematske poti, ki temeljijo na vinogradniški in kulinarični ponudbi, spadajo Vinsko turistične ceste, ki so odlična dopolnitev primarni turistični ponudbi in vir za oblikovanje integralnih turističnih produktov. Na območju LAS poteka del VTC13 (Vinsko-turistična cesta srednje Slovenske gorice), ki povezuje občine in kraje od Ptuja, Destrnika, Trnovske vasi, Juršincev, Dornave, Gorišnice, Lenarta, Sv. Ane, Sv. Andraž v Sl. goricah, Benedikt, SV. Trojica, Sv. Jurij ob Ščavnici in Ljutomer. Vinsko turistična cesta povezuje vinotoče, kmetije, ki se ukvarjajo z gostinsko in turistično dejavnostjo ter naravne in kulturno-zgodovinske znamenitosti območja. Skozi območje poteka še veliko število drugih tematskih poti kot npr. Martinova pot, Marijina pot, Dravska kolesarska pot in druge.

Med turistično infrastrukturo območja spadajo bazenski kompleks Term Ptuj, atletski stadion Drava Ptuj, nogometna igrišča NK Aluminij v Kidričevem, karting proga Slovenija vas, golf igrišče ter javna in šolska športna igrišča v vseh občinskih središčih. Med zaprtimi športnimi objekti je potrebno izpostaviti pokrita tenis igrišča na Ptuj in v Hajdošah, športne dvorane Ljudski vrt, ŠC Ptuj in Kidričevo.

3.7 Stanje okolja na območju LAS

3.7.1 Odpadki

Ravnanje z odpadki je obvezna lokalna javna služba. Na območju Sp. Podravja je za varstvo okolja in s tem tudi za ravnanje z odpadki pristojna Skupna občinska uprava Mestne občine Ptuj, ki povezuje 16 občin. Občine so pristojne za naslednje naloge: organizacija gospodarske javne službe prevoza, zbiranje in ravnanje z odpadki, potrjevanje cene ravnanja z odpadki, investicije v CERO, sodelovanje z javnostjo in ravnanje z odpadki v regiji.

Sistem ravnanja z odpadki na območju LAS in v Spodnjem Podravju temelji na ločenem zbiranju, ki se prične na izvoru, nadaljuje v zbiralnicah ločenih frakcij, od koder se odpadki odpeljejo v CERO GAJKE v nadaljnjo predelavo ali odstranjevanje komunalnih odpadkov.

Tabela 2: Količine odpadkov po občinah LAS (z javni odvozom v tonah)

Leto	2020	2021	2022	Indeks 2020/2022
Občine, območje LAS	19.142	18.464	17.757	1,08
Destrnik	481	511	465	1,03
Dornava	914	929	838	1,09
Hajdina	1375	1.446	1427	0,96
Kidričevo	591	533	614	0,96
Juršinci	2077	2402	2247	0,92
Markovci	1156	1.205	1260	0,92
Ptuj*	12.202	11.023	10514	1,16
Trnovska vas	346	415	392	0,88

Vir: JS Ptuj, SURS 2022 (Ptuj* - podatki skupaj z mestom)

Zbiranje in odvoz odpadkov na območju LAS opravljata podjetji Javne službe Ptuj d.o.o. za naselja MO Ptuj in Dornava ter Čisto mesto Ptuj d.o.o. za naselja v ostalih občinah. Upravljavec Centra za ravnanje z odpadki (CERO) GAJKE je podjetje Javne službe Ptuj d.o.o.

Tabela 3: Število divjih odlagališč po občinah LAS

Občina, območje	Število divjih odlagališč
Destrnik	2
Dornava	2
Hajdina	8
Kidričevo	12
Juršinci	3
Markovci	1
Ptuj*	8
Trnovska vas	1
Območje LAS	37
Spodnje Podravje	181

Vir: Ekologi brez meja 2023

Količine nastalih odpadkov so povezane s številom prebivalcev, življenjskim standardom in ozaveščenostjo prebivalcev. Z rastjo števila prebivalcev in življenjskega standarda se žal povečuje količine odpadkov, kar kažejo tudi podatki za leto 2023, vendar je z ozaveščanjem mogoče količine nastalih odpadkov znižati. Žal so bila prizadevanja za zmanjšanje količine odpadkov neuspešna, zato bo potrebno v novem programskem obdobju posvetiti več pozornosti problematiki okolja. V primerjavi z letom 2014 se je količina zbranih odpadkov na območju LAS, vključno z mestom Ptuj, povečala za četrtno, na kar je nedvomno vplivala tudi večja vključenost prebivalcev v organiziran javni odvoz. V zadnjem desetletju se je kljub številnim aktivnostim in osveščevalnim akcijam, ki jih izvajajo občine bodisi odkrilo ali pa se je na žalost število divjih odlagališč povečalo. Divja odlagališča se nahajajo v gozdovih, v opuščeni gramozni jamah ali na bregovih rek, kamor nevestni posamezniki odlagajo gradbeni material, kosovne in gospodinjske odpadke.

3.7.2 Površinske in podzemne vode

Povodje reke Drave predstavlja značilno podobo slovenske pokrajine. V dolinah rek in potokov ter na ravninskem svetu se nahajajo vsa večja urbanizirana območja, prometna infrastruktura, industrijski in obrtni tehnološki objekti ter vse večje kmetijsko obdelovalne površine in objekti. Na istem geografskem prostoru se prepletajo občutljivi biotopi, urbana območja, infrastruktura, površinske in podzemne vode ter viri onesnaževanja, ki okolje obremenjujejo s škodljivimi ali nevarnimi snovmi.

Struga reke Drave je prekomerno zaraščena in muljasta, saj zaradi HE nad Mariborom in preusmeritve vode v energetske kanal, voda ne odnaša in čisti struge kot nekoč. Njena samočistilna sposobnost je zmanjšana. Nastajajo velike zaraščene površine, ki povečujejo ogroženost ob poplavih. K temu prispeva izsuševanje poplavnih območij, s čimer se manjšajo razpoložljive razlivne površine.

Pri onesnaževanju vodotokov se najpogosteje srečujemo z nitrati in ostanki pesticidov. Meritve kakovosti površinskih voda, opravljene v zadnjih letih, kažejo na Dravi izboljšanje njene kakovosti, vendar se je povečala koncentracija metaklora in pesticidov v Pesnici, Dravinja prav tako izkazuje povečano koncentracijo metaklora. Realna je domneva, da so bolj onesnaženi tudi manjši vodotoki (npr. Studenčnica - Hajdinska in Turniška, Grajena, Rogoznica) predvsem zaradi kmetijske dejavnosti (velike porabe mineralnih gnojil in fitofarmaceutskih sredstev).

Glavni viri pitne vode za območju LAS so v podzemnih rezervoarjih Dravskega in Ptujkega polja, ki se nahajajo sredi intenzivno obdelanih kmetijskih površin. Vodooskrbni sistem večjega dela območja LAS se oskrbuje s pitno vodo iz črpališča v Skorbi iz sedmih plitvih in petih globinskih vodnjakov. Del občine Kidričevo pa tudi s pitno vodo iz črpališča v Šikolah.

3.8 Gospodarski položaj območja LAS

3.8.1 Podjetja in zaposlitev

Na območju LAS je v letu 2021 skupaj s podjetji s sedežem na Ptuj delovalo 4.060 podjetij, ki so zaposlovala 21.122 delavcev. V primerjavi z letom 2014 se je število podjetij povečalo za 9,2 %, število zaposlenih pa za 9,7 %. Število podjetij in zaposlenih se je najbolj povečalo v občinah Hajdina in Markovci, medtem ko se je v občini Kidričevo ob 8,2 % rasti števila podjetij občutno zmanjšalo število zaposlenih, kar je posledica zmanjševanja obsega proizvodnje v dveh največjih podjetjih, v Talumu in podjetju Boxmark.

Tabela 4: Število podjetij in zaposlenih v letih 2014 in 2021

Občina	Število podjetij 2014	Število zaposlenih 2014	Število podjetij 2021	Število zaposlenih 2021	Indeks podjetij 2021/2014	Indeks zaposlenih 2021/2014
Destnik	137	319	148	399	108,0	125,1
Dornava	152	728	160	741	105,3	101,8
Hajdina	285	747	354	1.041	124,2	139,4
Kidričevo	453	4.281	490	3.718	108,2	86,8
Juršinci	116	230	120	248	103,4	107,8
Markovci	271	833	317	1.138	116,9	136,6
Ptuj*	2.240	11.984	2.396	13.681	106,9	114,2
Trnovska vas	63	124	75	146	119,0	117,7
SKUPAJ	3.717	19.246	4.060	21.112	109,2	109,7

Vir: SURS 2021, Ptuj* - vključno z mestom Ptuj

Na območju LAS prevladujejo podjetja, ki se ukvarjajo s predelovalno dejavnostjo, sledijo trgovska in gradbena podjetja. Kar 93,1 % podjetij zaposluje manj kot 10 delavcev, le v sedmih podjetjih na območju LAS je zaposlenih več kot 250 delavcev, od tega so štiri v MO Ptuj. Poleg nekaterih večjih podjetij na območju LAS, Perutnina Ptuj, Boxmark Leather Kidričevo in Talum Kidričevo, so pomembni zaposlovalci tudi mala in srednje velika podjetja, ki svojo proizvodno in storitveno dejavnost opravljajo v podeželskih centralnih in ostalih naseljih ali pa v obrtnih conah Kidričevo in Markovci.

Tabela 5: Podjetja po številu zaposlenih v letu 2021

Občina	Število podjetij 2021	Število zaposlenih 2021	Od 0 - 1	Od 2 - 9	Nad 250
Destrnik	148	399	106	38	0
Dornava	160	741	115	42	1
Hajdina	354	1.041	265	72	0
Kidričevo	490	3.718	350	98	2
Juršinci	120	248	84	34	0
Markovci	317	1.138	223	76	0
Ptuj*	2.396	13.681	1.674	528	4
Trnovska vas	75	146	52	22	0
SKUPAJ	4.060	21.112	2.869	910	7
DELEŽ	/	/	70,7	22,4	0,2

Vir: SURS 2021, Ptuj* - vključno z mestom Ptuj

3.8.2 Kmetijstvo

V občinah Destrnik, Dornava, Hajdina, Kidričevo, Juršinci, Markovci, Ptuj, Trnovska vas je bil leta 2010 po podatkih SURS 2.137 kmetijskih gospodarstev, ki so obdelovala skupaj 18.197 ha zemljišč ali 8,5 ha na kmetijsko gospodarstvo, od tega je 14.733 ha kmetijskih zemljišč ali 6,9 ha na kmetijsko gospodarstvo. V primerjavi z letom 2000 se je število kmetij na območju LAS zmanjšalo za 20,8%. Na podlagi ocene razmer in strukturnih sprememb v regiji ocenjujemo, da je trenutno v osmih občinah obravnavanega območja okrog 1500 aktivnih kmetijskih gospodarstev. Na območju LAS prevladujejo manjše in srednje velike kmetije, zato lastniki oz. njihovi družinski člani pridobivajo del dohodka izven kmetijstva, mnogi tudi z dopolnilnim delom na kmetijah. Dopolnilne dejavnosti se zaradi različnih razlogov, predvsem pa zaradi pomanjkanja znanja in šibke finančne sposobnosti kmetij, niso uveljavile v pričakovanem obsegu. Veliko možnosti je na področju predelave kmetijskih pridelkov in v turistični ponudbi na kmetijah. V Kmetijsko gozdarskem zavodu Ptuj ugotavljajo, da se je z dopolnilnim delom konec leta 2022 ukvarjalo 100 kmetij ali zgolj 6,7 %. V primerjavi z letom 2016 se je število kmetij z dopolnilnimi dejavnostmi sicer povečalo za tretjino, največ v občinah Kidričevo, Juršinci in Trnovska vas, vendar je na tem področju še veliko možnosti, zlasti v gostinski in turistični dejavnosti. V veliki večini se kmetje odločajo za predelavo kmetijskih pridelkov ter storitve s kmetijsko mehanizacijo.

V letu 2019 je bilo po podatkih KGZ Ptuj na območju LAS 11.684 ha njivskih površin, ki jih obdeluje 1.563 gospodarstev, v povprečju 7,5 ha na kmetijo. Na njivskih površinah se pridelujejo pšenico, ječmen in koruzo za zrnje. Krompir prideluje na skupno 80 ha. Kmetije imajo skupaj 14.761 GVŽ živali. Prevladuje rega govedo za mlečno pridelavo, zaradi neugodnih cenovnih razmer pa upada reja prašičev. V gričevnatih območjih se uveljavlja tudi reja drobnice.

Krmne rastline prideluje 894 gospodarstev na 2.315 ha površin, silažno koruzo na 1.313 ha, koruzo za zrnje pa na 4087 ha prideluje 1.251 kmetov. Zelenjadnice prideluje 811 gospodarstev na 66 ha površin. Na 1.124 kmetijskih gospodarstvih je skupno 2.128 ha površin trajnih travnikov in pašnikov.

Trajni nasadi so zastopani na 772 kmetijskih gospodarstvih s površino 523 ha, od tega je intenzivnih sadovnjakov 129 ha in 307 ha vinogradov. Z vinogradništvom se ukvarja 428 kmetijskih gospodarstev. Največ vinogradov je v podeželskih naseljih MO Ptuj, 154 ha in 94 ha v občini Juršinci.

Tabela 6: Kmetije z dopolnilno dejavnostjo na območju LAS leta 2016 in 2022

Občina	Število kmetij z dopolnilno dejavnostjo leta 2016	Število kmetij z dopolnilno dejavnostjo leta 2022	Indeks 2016/2022
Destrnik	7	8	114,3
Dornava	6	5	83,3
Hajdina	5	6	120,0
Kidričevo	9	15	166,7
Juršinci	24	33	137,5
Markovci	7	8	114,3

Ptuj	16	17	106,3
Trnovska vas	4	8	200,0
SKUPAJ	78	100	128,2

Vir: KGZ Ptuj 2023

V ravninskem delu Podravja, ob reki Dravi, so dobre možnosti za poljedelstvo in vrtnarstvo. Stopnja samooskrbe v poljedelstvu in vrtnarstvu je kljub ugodnim pogojem skromna, saj pridelamo le okrog 80 % potreb po koruzi, 60 % potreb po krompirju, okrog 50 % potreb po žitih in dobrih 40 % potreb po zelenjavi. Nujno je povečanje samooskrbe na področju vrtnin (za 5 %) in vsaj ohranitev obsega pridelave poljščin. Spremenjene prehranske navade kažejo na trend zdravega prehranjevanja, ki pomeni uživanje veliko zelenjave in sadja, večjo porabo rib ter manjšo porabo mesa, krompirja in jajc. Glede na trend rasti prebivalstva bo samooskrba z zelenjavo vedno bolj pomembna.

V Podravju gojijo kmetje povprečno 6,5 glav živine, kar je nekoliko nad slovenskim povprečjem (5,6). Stopnja samooskrbe na področju živinoreje je najvišja na področju mleka (120 %), perutninskega mesa (109%), govejega mesa (98 %), jajc (95 %) in najnižja na področju prašičjega mesa (54 %). V nadaljevanju bi veljalo ohraniti obseg proizvodnje mleka in prireje goveje živine ter povečati prirejo svinjskega mesa in tako dvigniti samooskrbo v živinoreji.

Povprečna starost nosilcev kmetijskih gospodarstev na območju LAS presega 60 let po podatkih iz RKG, kar nakazuje dokaj neugodno starostno strukturo v kmetijstvu. Poleg gospodarske (strogo pridelovalne) se kmetijstvu pripisujejo tudi druge družbeno pomembne funkcije, ki jih tržni mehanizmi danes še ne uravnavajo. Med njimi lahko izpostavimo številne pozitivne vplive kmetijstva na okolje (ohranjanje biodiverzitete, številne ekosistemске funkcije idr), vplive na socialno ravnovesje, na podobo kulturne pokrajine, na ohranjanje naravnih vrednot in kulturne dediščine.

3.8.3 Turizem

Za razvoj turizma imamo odlične pogoje, na kar vplivajo ugodne prometne povezave, Ptuj kot najstarejše slovensko mesto, Terme Ptuj, Ptujsko jezero, številne naravne posebnosti ter razmeroma dobra turistična infrastruktura (športna igrišča, golf igrišče, urejena odkrita in pokrita teniška igrišča). Območje LAS je dostopno tudi iz sosednjih držav, saj se je mogoče iz Zagreba pripeljati v eni uri, z Dunaja v treh in iz Budimpešte v štirih urah. Tudi bližina letališč (Gradec, Maribor, Ljubljana, Zagreb) nudi območju lahko dostopnost in dobre transportne povezave. Ena izmed ciljnih skupin so tranzitni turisti, ki po podravski avtocesti potujejo na hrvaško obalo. Geografska razgibanost in pestrost terena omogoča najrazličnejše oblike športa in rekreacije v naravi, celotno območje zaznamuje raznovrstna naravna in kulturna dediščina, znano je po odličnih vinogradniških legah, pomembno vlogo pri razvoju in prepoznavnosti pa predstavlja tudi kulinarika. Območje se ponaša tudi z tradicionalnimi prireditvami (kurentovanje, državna razstava izdelkov in pridelkov s kmetij, praznik žetve, martinovanja, božične zimske pravljice, fašenk, pustovanja, lukarski praznik, nabor vinskih prireditev, rimske igre ter številne druge prireditve. V vseh občinah potekajo tudi številne kulturne, športne in druge tradicionalne prireditve, ki se bolj ali manj že vključujejo v turistično ponudbo. Trendi in zahteve v turizmu se skladajo s potenciali območja LAS glede pomena naravnega okolja, ohranjanja naravnih virov, ustreznega umeščanja snovne in nesnovne kulturne dediščine in tradicije ter drugih standardov. Nov turistični produkt, ki kaže velik potencial območja in je rezultat CLLD sredstev obdobja 2014-2020 je Park prostoživečih živali, prav tako tudi Green lake, ki s svojo predvsem poletno aktivnostjo doprinese k dodatni ponudbi območja. Obogatitev turistične infrastrukture predstavljajo tudi novo grajene kolesarske poti, ki območje LAS povezujejo v celoto in ga tudi povezujejo s širšim območjem. Prenositvene zmogljivosti so v občinah Ptuj, Destnik, Juršinci, Hajdina, Kidričevo in Markovci. Turizem je ena izmed pomembnih razvojnih priložnosti območja LAS. Pomembna je tudi povezanost med turizmom in kmetijstvom, ki obiskovalcem nudi lokalno pridelano hrano ter urejeno pokrajino. Na območju LAS se kaže pomanjkljivost v povezovanju ponudbe, v trženju turističnih produktov ter sodelovanja z ostalimi območji.

3.8.4 Stopnja brezposelnosti na območju LAS

Leta 2022 je bilo na območju LAS okrog 4,7 % brezposelnih aktivnih prebivalcev, kar je manj od republiškega povprečja. V zadnjem obdobju se stopnja brezposelnosti postopno znižuje, kar je posledica povečanih potreb po kadrih, pa tudi zmanjševanja števila delovno aktivnih prebivalcev.

Tabela 7: Stopnja brezposelnosti med leti 2019 in 2022 po občinah

Občina	2019	2020	2021	2022
Destnik	6,4	8,8	5,9	5,8
Dornava	5,7	7,1	5,1	4,0
Hajdina	5,7	8,1	5,7	4,0
Juršinci	7,6	8,1	6,7	5,2
Kidričevo	6,2	8,3	5,8	4,3

Markovci	5,4	7,8	4,9	4,4
Ptuj*	7,7	9,6	7,4	5,3
Trnovska vas	6,8	6,5	5,1	4,4
SLOVENIJA	7,7	8,9	6,7	5,4

Vir: ZRSZ OS Ptuj 2023, *vključno s podatki za mesto Ptuj.

Med občinami ni bistvenih razlik v stopnji brezposelnosti. Z nekoliko višjo stopnjo brezposelnosti v obdobju 2019 – 2022 izstopajo občine Destnik, Juršinci in Ptuj.

Tabela 8: Brezposelni po spolu (maj 2023)

Občina	Moški	Ženske	Skupaj
Destnik	31	43	74
Dornava	22	41	63
Hajdina	34	71	105
Juršinci	35	34	69
Kidričevo	72	108	180
Markovci	35	63	98
Ptuj*	414	421	835
Trnovska vas	7	24	31
SKUPAJ	650	805	1.455
DELEŽ	44,7	55,3	100

Vir: ZRSZ OS Ptuj 2023, *vključno s podatki za mesto Ptuj.

Med brezposelnimi osebami prevladujejo ženske, največ jih je v občinah Dornava, Hajdina, Kidričevo in Markovci, kar kaže na pomanjkanje delovnih mest v regiji za žensko populacijo. Z ustrežno motivacijo in usposabljanjem se lahko ženske zaposlijo v socialni dejavnosti, v turizmu in gostinstvu.

Tabela 9: Brezposelne osebe po starosti (maj 2023)

Občina	15 - 24 let	25 – 29 let	30 – 39 let	40 – 49 let	50 – 54 let	55 let in več	Skupaj
Destnik	15	8	12	15	3	21	74
Dornava	4	4	11	14	8	22	63
Hajdina	21	11	20	19	10	24	105
Juršinci	8	3	16	15	12	15	69
Kidričevo	18	19	38	36	19	50	180
Markovci	9	11	14	23	15	26	98
Ptuj*	96	115	171	152	88	213	835
Trnovska vas	6	2	8	7	2	6	31
SKUPAJ	177	173	290	281	157	377	1.455
Delež	12,2	11,9	19,9	19,3	10,8	25,9	100

Vir: ZRSZ OS Ptuj 2023, *vključno s podatki za mesto Ptuj.

V starosti skupini nad 55 let je četrtnina vseh brezposelnih oseb. Starejši delavci so zaradi zdravstvenih razmer pogosto težje zaposljivi, zlasti starejši delavci z nižjo stopnjo izobrazbe. Prednost starejših delavcev so delovne izkušnje, ki jih lahko uporabijo pri sodelovanju v programih razvoja podeželja. Skoraj 40 % brezposelnih je starih med 30 in 29 let.

Tabela 10: Brezposelne po izobrazbi(maj 2023)

Občina	OŠ in manj	Nižje, srednje poklicno izobraževanje	Srednje tehniško in strokovno izobraževanje	Visokošolsko prve, druge in tretje stopnje	Skupaj
Destnik	25	21	24	4	74
Dornava	14	23	7	19	63
Hajdina	17	32	36	20	105
Juršinci	22	28	15	4	69
Kidričevo	38	56	54	32	180
Markovci	20	40	27	11	98
Ptuj*	196	205	272	162	835
Trnovska vas	3	13	8	7	31

SKUPAJ	335	418	443	259	1.455
DELEŽ	23,0	28,7	30,5	17,8	100

Vir: ZRSZ OS Ptuj 2023, *vključno s podatki za mesto Ptuj.

Več kot polovica brezposelnih ima nepopolno osnovnošolsko izobrazbo, zaključeno osnovno šolo ali nižjo poklicno izobrazbo, kar je tudi razlog za težjo zaposljivost. Z višjo izobrazbo se izboljšajo možnosti za zaposlitev.

Tabela 11: Brezposelni po trajanju brezposelnosti (maj 2023)

Občina	Do 2 meseca	Od 3–5 mesecev	Od 6–8 mesecev	Od 9–11 mesecev	Od 12-23 mesecev	Od 24-35 mesecev	36 mesecev in več
Destnik	23	7	6	4	14	5	15
Dornava	13	8	2	7	19	8	6
Hajdina	28	11	7	8	28	13	10
Juršinci	23	5	3	8	12	6	12
Kidričevo	36	21	14	14	52	23	20
Markovci	22	11	7	6	29	9	14
Ptuj*	165	114	54	59	201	95	147
Trnovska vas	6	9	4	0	5	6	1
SKUPAJ	316	186	97	106	360	165	225
Delež	21,7	12,8	6,7	7,3	24,7	11,3	15,5

Vir: ZRSZ OS Ptuj 2023, *vključno s podatki za mesto Ptuj.

Iskanje zaposlitve v gospodarsko šibko razvitem okolju je nepredvidljivo in neučinkovito, zato se mnogi odločajo za zaposlovanje izven regije in celo v tujini. Tretjina brezposelnih najde zaposlitev v manj kot šestih mesecih, kar kaže na njihovo prilagodljivost in visoko stopnjo delovne motiviranosti. Žal 36 % brezposelnih oseb tudi po enem letu ne nade zaposlitve, med njim 15,5 % niti po treh letih.

3. 9 Demografske in sociološke značilnosti

3.9.1 Prebivalci kot dejavnik razvoja podeželja

Prebivalci so najpomembnejši dejavnik razvoja podeželja, saj so nosilci gospodarskih in družbenih aktivnosti in tudi izvajalci razvojnih programov. Podeželje je prostor, v katerem živijo in gospodarijo ljudje, zato je stabilen demografski razvoj, ki kaže rast števila prebivalcev, ugodno starostno in izobrazbeno sestavo, najpomembnejše zagotovilo za trajnostni razvoj podeželja in urbanih območij.

Po podatki Statističnega urada Republike Slovenije je leta 2022 na območju LAS živelo 29.469 prebivalcev, kar je za 2,3 % več kot leta 2014, kar kaže na zmerno umiranje negativnih demografskih procesov. Povprečna gostota poselitve znaša 100 ljudi na km², v ravninskem svetu okrog 120 prebivalcev na km², medtem ko je v Slovenskih goricah ne presega 80 ljudi na km².

Na območju LAS se po letu 2014 znižujeta naravni in selitveni prirast, posledično se število prebivalcev zmanjšuje, slabša pa se tudi starostna sestava. V obdobju 2014 – 2022 se je skoraj za odstotek povečal delež prebivalcev v starostni skupini do 14 let, ki znaša 15,1 %. Najmanj prebivalcev v starostni skupini do 14 let je v občinah Hajdina, Ptuj in Dornava.

Tabela 12: Prebivalci območja LAS v obdobju 2010 – 2022

Občina	Število prebivalcev 2010	Število prebivalcev 2014	Število prebivalcev 2022	Indeks 2010/2022	Indeks 2014/2022
Destnik	2.638	2.580	2.632	99,8	102,0
Dornava	2.931	2.898	2.880	98,3	99,4
Hajdina	3.723	3.759	3.873	104,0	103,0
Juršinci	2.326	2.385	2.501	107,5	104,9
Kidričevo	6.673	6.543	6.547	98,1	100,1
Markovci	3.983	3.979	4.022	100,1	101,1
Ptuj*	6.100	5.337	5.629	92,3	105,5
Trnovska vas	1.347	1.320	1.385	102,8	104,9
SKUPAJ	29.721	28.801	29.469	99,2	102,3

Vir: SURS 2022, *vključno s podatki za mesto Ptuj.

Čeprav se je po letu 2014 povečal delež mladih, starih do 14 let, navedena sprememba nima pozitivnega učinka na starostni indeks, ki se je zvišal v vseh občinah na območju LAS. Najvišji starostni indeks je v občinah Hajdina, Juršinci, Dornava in Kidričevo, najnižji pa tako kot v letu 2014 v občini Trnovska vas (85,4), ki ima tudi najvišji delež prebivalcev v starostni skupini do 14 let (18,3 %) in se v primerjavi z letom 2014 celo povečal za skoraj dve odstotni točki.

Tabela 13: Starostna sestava prebivalcev LAS v obdobju 2014 – 2022

Občina	Delež prebivalcev do 14 let – 2014	Delež prebivalcev do 14 let – 2022	Starostni indeks 2014	Starostni indeks 2022
Destrnik	14,8	15,1	94,3	123,2
Dornava	13,4	13,5	103,8	137,8
Hajdina	14,3	14,8	122,6	149,5
Juršinci	14,7	15,8	104,8	142,7
Kidričevo	13,8	15,2	133,3	135,7
Markovci	14,2	15,1	122,0	125,9
Ptuj*	14,1	14,7	114,2	131,6
Trnovska vas	16,5	18,3	81,1	85,4
SKUPAJ	14,3	15,1	115,2	131,9

Vir: SURS 2022, *vključno s podatki za mesto Ptuj.

Starostni indeks kaže na slabšanje demografskih razmer v vseh občinah, razen v občini Trnovska vas. Pričakovati je, da se bo v prihodnje nadaljeval proces staranja in zmanjševanja števila prebivalcev. Nekaj pozitivnih obetov kaže podatek, da se je leta 2022 število prebivalcev v starostni skupini do 14 let povečalo za skoraj eno odstotno točko.

Tabela 14: Naravno in selitveno gibanje prebivalcev v letih 2012 in 2022

Občina	Naravno gibanje 2012	Naravno gibanje 2022	Selitveno gibanje 2012	Selitveno gibanje 2022
Destrnik	0	- 7	- 50	18
Dornava	- 10	- 13	- 51	39
Hajdina	23	10	- 26	6
Juršinci	- 1	- 40	30	13
Kidričevo	14	- 31	- 36	74
Markovci	21	16	5	57
Ptuj*	- 37	- 97	- 160	144
Trnovska vas	5	1	- 9	16
SKUPAJ	15	- 161	- 297	367

Vir: SURS 2022, *vključno s podatki za mesto Ptuj.

Na območju LAS se število prebivalcev v letu 2022 povečalo izključno zaradi priseljevanja. Priseljevanje spodbujajo občine z različnimi ugodnostmi za mlade družine in s širitvijo zazidalnih površin za stanovanjsko gradnjo. Pozitiven selitveni prirast je leta 2022 zabeležen v vseh občinah na območju LAS, medtem ko je pozitiven naravni prirast le še v občinah Hajdina, Markovci in Trnovska vas.

Tabela 15: Selitveni prirast na 1.000 prebivalcev v obdobju 2018 – 2021

Občina	2018	2019	2020	2021
Destrnik	11,2	22,5	1,9	- 4,2
Dornava	4,8	5,2	2,1	- 2,1
Hajdina	12	16,6	17,4	- 17,2
Juršinci	1,3	8,9	27,1	41,1
Kidričevo	7,4	9,1	1,8	1,7
Markovci	0,5	5,5	- 3,7	- 0,5
Ptuj*	7,2	15	10,4	- 0,9
Trnovska vas	5,1	2,2	8,8	3,6

Vir: SURS 2021, *vključno s podatki za mesto Ptuj.

Selitveni prirast se iz leta v leto spreminja, vendar v zadnjem obdobju kaže trend rasti. Konstantno rast sledimo v občinah Juršinci, Kidričevo in Trnovska vas.

Tabela 16: Povprečna starost prebivalcev po občinah in indeks feminitete

Občina	Povprečna starost	Indeks feminitete
Destrnik	43,0	93,2
Dornava	43,8	93,4
Hajdina	44,5	93,3
Juršinci	54,0	95,4
Kidričevo	43,4	103,5
Markovci	43,4	100,6
Ptuj*	45,5	97,3
Trnovska vas	40,8	98,9

Vir: SURS 2022, *vključno s podatki za mesto Ptuj.

Najnižja povprečna starost prebivalcev je v občini Trnovska vas, kjer je tudi največ mladih v starostni skupini do 14 let (18,3 %). Indeks feminitete kaže na razmerje med številom moških in žensk, indeks 100 pove, da je število uravnovešeno. Na indeks feminitete nedvomno vpliva življenjska doba moških ali žensk na nekem območju. Najnižji indeks je v občinah Destrnik, Dornava in Hajdina, medtem ko je v občini Kidričevo število žensk za dobre tri odstotke večje od števila moških.

Tabela 17: Izobrazba prebivalcev, starih na 15 let v deležih v letih 2011 in 2022

Občina	2011			2022		
	OŠ in manj	SŠ	VIŠ, VIS	OŠ in manj	SŠ	VIŠ, VIS
Destrnik	39,7	48,3	12,0	28,2	55,7	16,1
Dornava	38,7	51,8	9,5	29,3	54,7	16,0
Hajdina	26,6	59,3	14,1	18,6	59,5	21,9
Juršinci	45,7	47,1	7,2	32,0	53,9	14,1
Kidričevo	30,8	56,8	12,4	20,4	58,6	21,0
Markovci	34,6	55,2	10,2	22,5	58,4	19,1
Ptuj*	24,6	57,3	18,1	18,1	56,8	25,1
Trnovska vas	42,0	50,6	7,4	27,2	58,2	14,6
Delež	29,7	55,7	14,6	21,1	57,1	21,8

Vir: SURS 2022, *vključno s podatki za mesto Ptuj.

Razvoj podeželja in urbanih območij je v veliko meri odvisen od znanja, inovativnosti in motiviranosti lokalnega prebivalstva za uvajanje novosti in sprememb. V primerjavi s celotno državo imajo prebivalci na območju LAS nižjo stopnjo izobrazbe, največje razlike so v deležu prebivalcev z višješolsko ali visokošolsko izobrazbo. Izobrazbeni deficit je najvišji v slovensko goriških naseljih, kjer je skoraj tretjina prebivalcev brez izobrazbe.

Izobrazbena sestava prebivalcev območja LAS sicer kaže pozitivne spremembe, saj se zmanjšuje delež prebivalcev s končano osnovno šolo ali z nepopolno osnovnošolsko izobrazbo ter na drugi strani povečuje delež prebivalcev, ki so zaključili višjo ali visoko šolo. V občinah Juršinci in Trnovska vas je višje ali visoko izobraženih prebivalcev manj kot 15 %, kar posredno kaže na socialne razmere.

3.9.2 Socialne razmere na območju LAS

Otroško varstvo je eden od kazalnikov socialnih razmer. Skrb za varstvo in vzgojo predšolskih otrok je ena izmed razvojnih prioritet lokalnih skupnosti. V vseh podeželskih občinah delujejo otroški vrtci, ki so organizacijsko povezani z osnovnimi šolami. V večini občin, razen v občini Dornava se je v zadnjih desetih letih povečalo število vključenih otrok v predšolsko varstvo, v povprečju za 16,1 %.

Tabela 18: Otroci vključeni v predšolsko varstvo po občinah

Občina	2010/2011	2020/2021	Indeks
Destrnik	90	102	113,3
Dornava	94	91	96,8
Hajdina	94	155	164,9
Juršinci	78	111	142,3
Kidričevo	240	302	125,8
Markovci	139	171	123,0

Ptuj*	736	770	104,6
Trnovska vas	51	64	125,5
SKUPAJ	1.522	1.766	116,1

Vir: SURS 2022, *vključno s podatki za mesto Ptuj.

Primerjava podatkov za študijski leti 2010/2011 in 2020/2021 kaže na zmanjšanje števila študentov na območju LAS. Število študentov se je zmanjšalo za tretjino. Zaradi socialnih razmer se mladi po zaključeni srednji šoli zaposlijo, mnogi pa kasneje študij nadaljujejo ob delu.

Tabela 19: Število študentov po občini stalnega bivališča

Občina	2010/2011	2020/2021	Indeks
Destrnik	111	84	75,7
Dornava	130	85	65,4
Hajdina	172	118	68,6
Juršinci	99	62	62,6
Kidričevo	344	223	64,8
Markovci	188	109	57,9
Ptuj*	1.217	793	65,2
Trnovska vas	58	44	75,8
SKUPAJ	2.319	1.518	65,5

Vir: SURS 2022, *vključno s podatki za mesto Ptuj.

3.9.3. Prepoznane ranljive skupine na območju LAS bogastvo podeželja

Z ranljivimi skupinami označujemo skupine, pri katerih se prepletajo različne prikrajšanosti (materialna oziroma finančna, izobrazbena, zaposlitvena, stanovanjska in podobno) in ki so pri dostopu do pomembnih virov (zaposlitev) pogosto v izrazito neugodnem položaju. Gre za skupine, ki so zaradi svojih lastnosti, oviranosti, načina življenja, življenjskih okoliščin in/ali pripisane stigme, pogosto manj fleksibilne pri odzivanju na hitre in dinamične spremembe, ki jih prinaša sodobna družba, in manj konkurenčne na trgu delovne sile ter na drugih področjih, ki delujejo po načelih tekmovalnosti in kjer so viri omejeni. Te skupine so zato pogosto odrinjene na družbeno obrobje (marginalizirane) ter ogrožene s socialno izključenostjo. Med ranljive skupine na območju LAS uvrščamo: brezposelne prebivalce, mlade do 30 let, ženske, socialno ogrožene družine, družine brez sredstev za preživljanje, invalide, starejše prebivalce in otroke brez staršev ali rejniške družine. V nadaljevanju SLR uporabljamo izraz ranljive skupine s čimer so mišljene vse našteje ranljive skupine.

4. Analiza razvojnih potreb in potenciala območja LAS, vključno z analizo prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti

Za potrebe razvoja kakovostne SWOT analize in posledično pripravo poglobljene analize stanja, razvojnih potreb in potenciala območja ter nenazadnje priprave kvalitetne Strategije lokalnega razvoja, smo v vseh lokalnih skupnosti na območju LAS izvedli delavnice, na podlagi katerih smo določili mikro potrebe posamezne lokalne skupnosti, in pripravili individualne SWOT analize za posamezno lokalno skupnost. Na podlagi zbranih podatkov smo tako lahko pripravili prvo stopenjsko individualno SWOT analizo lokalnih skupnosti. Temu je sledila primerjalna analiza 8 individualnih SWOT analiz, ki je postregla s podatki, na podlagi katerih smo lahko pripravili skupno SWOT analizo območja. Skupna SWOT analiza je rezultat združevanja potreb po posameznih SWOT-kah po lokalnih skupnostih in odraža prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti posameznih lokalnih skupnosti in iskanje skupnih potreb območja, kar smo predstavili na zaključni delavnici za potrebe priprave SLR. Sočasno smo izvedli še kvantitativno analizo stanja obdobja 2014-2020, da smo prišli še do dodatnih smernic, kje smo rezultate SLR 2014-2020 dosegli in presegli, kje nam se še pojavljajo izzivi za delo na terenu. Pri izpostavljanju potreb smo upoštevali tudi analitične podatke Sursa in analizo območja na presečno leto 2022, za vsa področja za katera smo dobili ustrezne podatke. Pri ostalih smo uporabili najmlajše dostopne.

Vsebinsko se nismo opredelili na posamezna področja, temveč smo odločitve prepustili terenu, da celostno zaobjame območje in skozi delavnice, ki smo jih izvajali na terenu in projektne predloge, ki smo jih zbirali skozi celotno pripravljalno obdobje, lahko izrazil lastne potrebe, izpostavil prednosti, priložnosti, nevarnosti in slabosti. Tako smo tudi pri SWOT analizi upoštevali pristop od spodaj navzgor. Na podlagi tega smo v okviru analize terena skozi delavnice in z zbiranjem projektnih predlogov za novo obdobje prišli do naslednjih ugotovitev glede razvojnih potreb, ki upoštevajo prednosti in iz slabosti ustvarjajo priložnosti za trajnostni, celostni, okolju prijazen razvoj na območju, ki pozitivno vpliva na kvaliteto življenja na območju in spodbuja prebivalstvo k osebnemu razvoju kompetenc in kreativnemu kooperativnemu razmišljanju, kaj in kako lahko posameznik kot oseba pripomore k izboljšanju okolja, v katerem živi.:

-izražena je močna potreba po celostnem in trajnostno naravnem zelenemu razvoju območja in promociji območja, ki je potrebno za nadaljnji uspešen razvoj območja. Slednje lahko za nadaljnji razvoj koristi svoje attribute prepoznane v prednostih in sicer v ugodnem koeficientu razvitosti, večji prepoznavnosti območja na turističnem trgu, za kar lahko izkoristimo turistične magnetne na območju (terme Ptuj in mestno jedro Ptuj), da razvijamo nove produkte, storitve in programe, ki se vežejo na širše območje in vplivajo na dvig dodane vrednosti na območju LAS ter na obogatitev raznolikosti ponudbe, kar nam omogoča ugoden geostrateški položaj urejenost osnovne infrastrukture na območju. Bogata snovna in nesnovna kulturna dediščina, ponudba, raznolikost ponudbe, bogastvo naravnih danosti, prisotnost reke Drave, Ptujskega jezera in drugih rek, potokov in ribnikov, glinokopov, rastišč močvirskega tulipana, kar kliče po razvoju novih trajnostnih naravovarstvenih in zelenih produktov, storitev in turistične ponudbe. Vse te prednosti območja neposredno ali posredno rešujejo in odpravljajo slabosti kot so slabo prepoznavanje potencialov in okolja kjer živimo, saj se je skozi delavnice pokazalo, da prebivalci slabo poznajo okolje v katerem živijo. Za trajnostni in butični razvoj turizma, območju manjkajo nočitvene kapacitete na podeželju, saj imamo občine, kjer ni na razpolago niti ene registrirane nočitvene kapacitete, to slabost želimo v okviru SLR tega obdobja odpraviti. Poleg manjka nočitvenih kapacitet se območje srečuje tudi z odsotnostjo iniciative po diverzifikaciji in nadgradnji ponudbe na terenu, kjer se kaže priložnost predvsem malim kmetijam, ki so primorane za nadaljnji obstoj nadgraditi trenutne aktivnosti na kmetije, in predvsem dvigniti dodano vrednost lastni proizvodnji. Slabost območja se kaže tudi v odsotnosti povezav in koriščenju aktualnih turističnih magnetov, in naravnih danosti, za aktivacijo v novih, trajnostnih, zelenih ali samo nadgrajenih produktih iz inovativnim pristopom in predvsem predstavitvijo in prepoznavnostjo tako na lokalnem kot širšem območju.

-izpostavljena je potreba po vzpostavitvi alternativnih tržnih kanalov, kar rešuje problematiko zapiranja malih kmetij, prispeva k strategiji »od vil do vilic« in pozitivna vpliva na razvoj krožnega in zelenega gospodarstva na območju, rešuje problematiko samooskrbe, pripomore k zmanjšanju ogljičnega odtisa na območju in spodbuja k pridelavi prodaji viškov v lokalnem območju, pri prednostih geostrateške lege in ugodnih pogojev za razvoj DD na kmetijah in druge diverzifikacije se na terenu kaže slabost strah pred sistemskimi ureditvami, administracijo, slabo poznavanje zakonskih podlag na eni strani, ter pomanjkanje podjetniške iniciative, slab prenos informacij, razpršenost, odklonilen odnos do trajnejšega povezovanja, strah pred spremembo, ter odsotnost prepoznavnosti območja kot turistične destinacije

so ključne slabosti ki vplivajo na razvoj območja, dvig dodane vrednosti, ki pa hkrati ponujajo tudi potencial, da se vse te slabosti pretvorijo v priložnosti, za kar bo pa potrebna dobršna mera animacije, dela na terenu in

- poudarjena je naklonjenost razvoju novih vsebin in digitalnih rešitev, ki bodo atraktivne predvsem za mlade, kar rešuje nevarnost zamiranja društvenega življenja na območju, odtekanja možganov iz območja, odtekanja delovne sile iz območja, prispeva k izboljšanju zaposlitvenih možnosti na območju, rešuje potrebo po pomladitvi članstva v društvih, predvsem med članstvom v društvih žensk in turističnih društev, kjer se kaže stagnacija in staranje članstva ter posledično manjko pritoka novih idej in mlajše populacije z novimi idejami, pristopi in načinom izvajanja;

- zaznati je zavedanje o nevarnostih oziroma izzivih območja, predvsem kako zadržati delovno silo na območju, da nam ne »prebегne čez mejo«. Bližina Avstrije je izziv za delodajalce na območju LAS Bogastvo podeželja, ker veliko število ljudi, različnih generacij dnevno migrira na delo v Avstrijo. Manko delovne sile se kaže predvsem v gostinstvu, gradbeništvu in v manjši meri tudi v drugih proizvodnih in storitvenih dejavnostih, kar se lahko uspešno rešuje z dvigom dodane vrednosti na območju in povečanjem incominga v primeru gostinskih storitev pojavlja se izziv staranja populacije, aktivnega prebivalstva, staranje članstva po društvih, ki so gibalno razvoja območja ;

- na delavnicah se je izkazala tudi velika potreba po povečani animaciji območja, predvsem manjših kmetij, ki opuščajo dejavnost. Kako mlade na teh kmetijah animirati, da obdržijo kmetijo in proizvodnji dodajo dodano vrednost, ki z organsko rastjo ponudbe na dolgi rok lahko zagotavlja dodaten zaslužek ali pa celo pokritje ene polne delovne moči, kar posledično pomeni tudi velik razvojni potencial v samozaposlovanju in gospodarski rasti območja;

- analiza območja na delavnicah je izkazala potrebo po spodbujanju inovativnih pristopov za razvoj območja na področju podjetništva, dvigu dodane vrednosti storitvenim dejavnostim, pozitiven vpliv LEADER programa na območje dodajanje dodane vrednosti, razvoj u človeških virov, multipliciranje učinkov LEADER/CLLD operacij gledano skozi tako finance kot širino dosega rezultatov učinkov projektov;

- za razvoj območja je pomembna fleksibilnost razmišljanja, inovativnost, samoiniciativnost, iskanje možnosti novih pristopov in načinov vključevanja različnih vrst dediščine in raznolike ponudbe v nove produkte, pretok informacij. Na delavnicah je izstopalo pomanjkanje znanja zakonskih podlag, nefleksibilnosti razmišljanja, samoumevnosti in samozadostnosti, odsotnost naklonjenosti povezovanju, skupnemu nastopanju na trgu novim pristopom, nenazadnje tudi pomanjkanje podjetniške iniciative in koriščenja potencialov območja. Z izkoriščanjem prednosti in priložnosti, ki jih območje ponuja lahko z celostnim pristopom in skupnim načrtnim delovanjem začnemo spreminjati slabosti kot so slabo prepoznavanje potencialov, pomanjkanje nočitvenih kapacitet na podeželju, odsotnost samoiniciative.

- geostrateški položaj, ki smo ga prepoznali kot prednost nudi priložnosti za razvoj novih tržnih in turističnih produktov, novih programov, vsebin in inovativnih pristopov k oblikovanju trajnostnega, zelenega, osveščenega in digitaliziranega območja saj ima za to podlage v dobri urejenosti osnovne infrastrukture, bogastvu naravnih virov in kulturne dediščine, prisotnost turističnih magnetov;

- koriščenje okolijskih in kadrovskih potencialov za nadaljnji razvoj in razširitev ponudbe

- pomemben pristop k celostnemu razvoju območja pa predstavlja tudi aktivno vključevanje v vsakdanje življenje ranljivih skupin, njihova integracija v različne oblike bodisi storitvenih dejavnosti, razvoj osebnostnih kapacitet in kompetenc, ki olajšajo vključevanje v družbo. Za skrb in oskrbo ranljivih skupin na območju skrbita DU Ptuj in ZUVD Dornava.

- pri vsem tem pa ne smemo pozabiti za skrb za okolje, varovanje okolja ozaveščanje in osveščanje. Skozi desetletja se izvajajo akcije na območja LAS, ki skrbijo za ozaveščanje in preprečevanje nastanka divjih odlagališč, a se nam vedno znova pojavljajo nova, bodisi novo odkrita ali novo nastala. Temu verjetno botruje neosveščenost posameznikov, ali pa tudi slabo finančne stanje posameznika, saj se je organiziran odvoz smeti v zadnjem obdobju precej podražil. Vsekakor je naloga LAS, da v okviru SLR preuči stanje in preobrne trend, saj če želimo urejeno okolje, in visoko stopnjo kvalitete življenja je skrajno pomembno da poskrbimo tudi za okolje v katerem živimo, tudi turistične dejavnosti si ne moremo predstavljati v okolju, ki ne poskrbi za urejenost in čistost okolja v katerem živi in

Analiza stanja jasno nakazuje potrebe, cilje, prednosti in slabosti, ki jih morajo aktivnosti, ki se bodo izvajale skozi SLR prepoznati, pretvoriti, izkoristiti za dolgoročen trajnostni in zelen razvoj območja, za rast dejavnosti in novih produktov, dvig kvalitete življenja in nenazadnje za multipliciranje sredstev LEADER/CLLD, ki so na razpolago terenu.

Na delavnicah so sodelovali vsi sektorji in ranljive skupine, ženske, mladi in starejši 60+, mlajši upokoјenci in drugi, ki vidijo priložnost in potencial v pristopu od spodaj navzgor.

Proces SWOT analize je bil tako ves čas participativen, vključeval je različne perspektive in omogočal enakopravno sodelovanje med vsemi deležniki. To je zagotovilo, da zaključki analize temeljijo na celovitem razumevanju situacije in prispevali k bolj uravnoteženemu in učinkovitemu lokalnemu razvoju. Viri, ki smo jih upoštevali pri pripravi SWOT analize so lastni viri, ki smo jih pridobili z izvajanjem delavnic na terenu, naborom projektnih predlogov in na podlagi dostopnih podatkov iz SURS, ki smo jih tudi jasno

opredelili in ustrezno označili uporabili smo najmlajše prosto dostopne podatke, ki so relevantni za naše področje.

4.1 SWOT analiza

PREDNOSTI (S)	SLABOSTI (W)
- ge strateški položaj; - urejenost osnovne infrastrukture ceste, kolesarske poti, internet, obrtne cone, optika, kanalizacija, odvoz smeti, bližina AC, termalnih središč, državnih mej, letališč; - bogata snovna in nesnovna kulturna dediščina; - bogastvo naravnih danosti; - prisotnost turističnih magnetov na območju (Terme Ptuj, Ptuj kot najstarejše mesto na slovenskem; - urejeno okolje in kvaliteta življenja; - dober koeficient razvitosti območja; - skrb za ranljive skupine DU Ptuj in ZUVD Dornava; - bogato društveno življenje (aktivna društva na območju); - bogata raznolikost ponudbe; - reka Drava, ribniki, ptujsko jezero, manjše reke in potoki, rastišče močvirskega tulipana, zapuščeni glinokopi; - dobre izkušnje z izvajanjem ukrepa LEADER v prejšnjem finančnem obdobju;	- slabo prepoznavanje potencialov in okolja kjer živimo; - pomanjkanje nočitvenih kapacitet na podeželju; - pomanjkanje turistične in kulinarične ponudbe na podeželju; - neizkoriščenost snovne in nesnovne kulturne dediščine; - neizkoriščenost naravnih danosti in virov za različne potrebe - turizem, energetika, razvoj novih produktov; - odsotnost navezav na obstoječo turistično ponudbo; - odsotnost iniciative po diverzifikaciji in nadgradnji ponudbe na terenu; - slab pretok informacij; - šibka medsebojna povezava, odklonilen odnos do trajnejšega povezovanja; - odsotnost prepoznavnosti območja kot turistične destinacije; nevidnost ponudbe; - stagnacija in staranje članstva v društvih; - samoumevnost, samozadostnost, slaba samopodoba, strah pred spremembo; - slab incoming; - razpršenost; - pomanjkanje podjetniške iniciative in koriščenja potencialov območja, - porast divjih odlagališč na območju
PRILUŽNOSTI (O)	NEVARNOSTI (T)
- odkritje, razvoj in nadgradnja potencialov v okolju kjer živimo - diverzifikacija ponudbe na podeželju - digitalizacija ponudbe območja - vključevanje snovne in nesnovne kulturne dediščine v ponudbo - razvoj novih tržnih, razvojnih in proizvodnih poti, - koriščenje obstoječe lokalne infrastrukture za razvoj novih dejavnosti - inovativni novi pristopi k diverzifikaciji in nadgradnji ponudbe na terenu - neprepoznatnost območja kot turistične destinacije - razvoj novih oblik turizma in širitev turistične ponudbe na območju - prenos znanja med generacijami in spodbujanje medgeneracijskega sobivanja - promocija območja in razvoj novih turističnih produktov - aktivacija incoming agencije in vključevanje vanjo - spodbujanje kmetij k dodatnim dopolnilnim dejavnostim - spodbujanje podjetniške iniciative koriščenje in aktivacija potencialov območja, - razvoj in vključevanje koncepta pametnih vasi in skupnosti - trajnostna mobilnost in e mobilnost, - podnebnim spremembam prilagojena kmetijska proizvodnja	- nepoznavanje zakonskih podlag in okvirjev; - nepovezanost, neinformiranost; - pomanjkanje tržnih kanalov; - nezainteresiranost mladih za aktivno vključevanje v društvene aktivnosti; - nepravilen pristop pri vključevanju mladih v NVO - propadanje obstoječe lokalne infrastrukture - upad društvenega življenja zaradi staranja članstva - nepoznavanje potencialov ali njihovo ne koriščenje - nasičenost prostovoljstva - staromodnost, odklonilnost do novih idej, uokvirjen tradicionalen pogled - samoumevnost, samozadostnost, slaba samopodoba, strah pred spremembo - manko iniciative za razvoj novih turističnih produktov - opuščanje kmetijstva zaradi nerentabilnosti majhnih kmetij - stagnacija območja na obstoječih rezultatih - strah pred samostojnim nastopom na trgu - razmišljanje

4.2 Potrebe in potencial območja

Na podlagi SWOT analize smo zaznali naslednje potrebe:

- razvoj in spodbujanja podjetništva ter podpora lokalnim iniciativam na območju;
- prepoznavanje in trajnostna raba naravnih danosti in potencialov, ki jih območje nudi;
- revitalizacija in aktivacija društev, vključno z novimi pristopi, ki pritegnejo mlade;
- skrb za okolje in naravo, revitalizacija degradiranih, opuščenih območij;
- spodbujanje ozaveščenosti e-mobilnosti, trajnostne mobilnosti in energetske samooskrbe;
- povezovanje in skupni nastopi ter krepitev prepoznavnost območja;
- spodbujanje in razvoj novih alternativnih tržnih poti npr. trgovinice na zaupanje, prodajni avtomati itd...;
- revitalizacija in skrb za kulturno dediščino, vključno z izmenjavo znanj, veščin, obnovo in obuditev stavbne dediščine ter dodajanjem novih vsebin in digitalizacijo;
- promocija območja, digitalizacija obstoječih turističnih in drugih produktov;
- vključevanje naravnih in kulturnih vrednosti in vsebin v turistične in druge podjetniške programe, produkte in ponudbo;
- večja digitalizacija ponudbe območja;
- skrb za medgeneracijsko sobivanje, povezovanje in sodelovanje, ki predstavlja zakladnico prenosa znanja med generacijami.

Na podlagi SWOT analize in analize stanja območja smo izluščili naslednje potenciale, ki predstavljajo nadaljnji razvoj območja v okviru SLR LAS Bogastvo podeželja:

- ugodna geostrateška lega,
- lahka dostopnost
- dobra infrastrukturna povezava,
- odlični pogoji za razvoj DD in dodajanje vrednosti kmetijski proizvodnji,
- odlični pogoji in znanje za razvoj novih produktov,
- priložnost koriščenja danih virov za potrebe razvoja nove storitvene in turistične ponudbe
- neraziskanost in neprepoznavnost regije kot turistične vinsko kulinarčne destinacije
- potencial v bogastvu tradicionalnih znanj in veščin, naravnih virov, snovne in nesnovne kulturne dediščine, ki jih lahko preoblikujemo v nove turistične

Območje ima zelo ugodno geostrateško lego, dravsko ptujske ravnice in gričevje slovenskih gor, omogoča lahka dostopnost, ki jo dodatno olajša še bližina avtoceste in solidnih medkrajevnih povezav posledično to omogoča tudi lažjo dostopnost gostom, povečanje obiska pa prispeva k razvoju novih produktov, razvoju novih storitev, razvoj butičnih dejavnosti na podeželju, ki je pretežno kmetijsko in ima odlične pogoje za razvoj dopolnilnih dejavnosti in razvoj novih produktov, ki dajejo območju dodano vrednost, ter posledično omogočajo dvig kvalitete življenja, potencial se odraža v neizkoriščenosti naravnih in kulturnih virov za potrebe razvoja nove storitvene in turistične ponudbe, potenciali območja se odražajo v neraziskanosti in neprepoznavnosti območja kot turistične vinsko kulinarčne destinacije, saj Štajerska in spodnje Podravje nista prepoznani kot zelo turistični destinaciji. Območje LAS je tudi zibelka tradicionalnih znanj in veščin (pletenje, vezenje, ljudski običaji, naravnih virov (Drava, s pritoki, Ptujsko jezero, Številni ribniki, potoki območja, razgledi in pokrajina slovenskih gor), snovne (dvorci, gradovi in vile na območju, arhitekturna dediščina(Simoničeva domačija, Čušekova domačija in nesnovne kulturne dediščine (kurentov obhod, ploharija, lukarstvo, bogastvo pustnih likov etnografske dediščine območja) predstavlja dodaten potencial za krepitev, društvenih, storitvenih dejavnosti in razvoj novih inovativnih pristopov k prezentaciji in ohranjanju sledenjih.

5. Opis SLR, njenih ciljev in ukrepov, vključno z določitvijo mejnikov in ciljnih vrednosti kazalnikov

Lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost (LEADER/CLLD) se bo izvajal na območju vzpostavljene LAS Bogastvo podeželja v skladu s pripravljeno strategijo lokalnega razvoja (SLR). LEADER/CLLD se bo izvajal kot skupni pristop skladov v EKSRR in ESRR, na območju države. Gre za nadgradnjo ukrepov iz obdobja 2014-2020, saj LEADER/CLLD, da ne glede na to, da gre za finančno manjše projekte, predstavlja trajnostni pristop, ki omogoča uresničevanje široke palete potreb in izzivov v različnih okoljih, večjo fleksibilnost pri doseganju ciljev in odgovarja dejanskim potrebam lokalnih območij. Sredstva dajejo multipli efekt na terenu in uresničujejo potrebe, ki bi jih lokalna politika in država brez LEADER/CLLD sredstev težje uresničevala, predvsem zaradi vseh drugih vsakodnevnih izzivov. LEADER/CLLD daje dodano vrednost SKP in OP ravno zaradi multipliciranih učinkov na terenu in zagotovljene trajnosti pri večini projektov, ki smo jih izvedli v preteklih 2. obdobjih.

LAS pri pripravi SLR izhaja iz ključnih potreb, ki se odražajo kot izzivi in so prepoznani na območju. Razpoložljiva sredstva bodo namenjena izgradnji vključujoče družbe in nadaljnjemu celostnemu družbeno-gospodarskemu razvoju na območju LAS, s poudarkom na trajnostnemu zelenemu, okolju prijaznemu, sodobnemu času prilagojenemu – digitaliziranemu območju, s posebno pozornostjo na zmanjšanju razlik med socialno-ekonomsko prikrajšanimi osebami in območji. Cilje in izvedbene ukrepe smo izpeljali iz potreb lokalnega partnerstva, Kot smo že navajali je priprava in izvedba ukrepov rezultat načela »od spodaj navzgor«, s čimer smo dosegli, da so že v procesu priprave aktivno vključeni deležniki na nižjih ravneh, ki dobro poznajo lokalne izzive in potencialne, ki so pomembni za zmanjšanje razvojnih razlik na mikro lokalni ravni.

Projekti se bodo izvajali na podlagi javnih pozivov, ki jih bodo objavili LAS-i, oziroma v imenu LAS-a izbrani vodilni partnerji. V Strateškem načrtu skupne kmetijske politike 2023-2027 za Slovenijo (v nadaljevanju: SN) je cilj intervencije LEADER skozi potrjene LAS-e in strategije lokalnega razvoja za programsko obdobje 2023-2027 *spodbujati zaposlovanje, rast, socialno vključenost in lokalni razvoj na podeželskih območjih in prispevati k ostalim specifičnim ciljem strateškega načrta*.

Namen intervencije LEADER je doseganje tega cilja skozi izvajanje projektov in projektov sodelovanja med različnimi LAS-i, ki naslavlja potrebe in izzive na podeželju, kot so npr. socialna vključenost vseh prebivalcev na podeželju, spodbujanje zaposlovanja ter podjetništva na podeželju, razvoj osnovnih storitev, dvig kakovosti življenja, zagotavljanje infrastrukturnega razvoja na podeželju, razvoj koncepta pametnih vasi, okoljske in podnebne rešitve na podeželju, spodbude ekološkemu kmetovanju idr. Projekti, ki se bodo izvajali, bodo prispevali k doseganju ciljev strategij lokalnega razvoja, okoljski trajnosti, socialni vzdržnosti, inovativnosti, enakopravnemu vključevanju različnih partnerjev ali višji dodani vrednosti območja LAS.

Pri tem je večja pozornost nameniti temu, da če obstaja možnost črpanja sredstev v okviru drugih intervencij strateškega načrta, se izjemoma lahko podpira preko intervencije LEADER le v primeru, če je takšna potreba prepoznana v strategiji lokalnega razvoja in izkazuje dodano vrednost za razvoj lokalnega območja, kot so dvig socialnega kapitala, upravljanja ali če prispeva k rezultatu operacije (npr. skupni interes, skupina upravičencev, dostop javnosti do rezultatov operacije, inovativne značilnosti operacije na lokalni ravni, integrirane operacije). V tem primeru se bodo lahko podpirale le manjše investicije na podeželju, in sicer kot del projekta, s poudarkom na širšem pomenu za območje LAS-a ter dodani vrednosti za projekt, območje in prebivalce območja LAS-a in javnemu dobremu za območje izvajanja.

V okviru Programa evropske kohezijske politike v obdobju 2021-2027 v Sloveniji CLLD sledi cilju politike »Evropa, ki je bližje državljanom«, in sicer s spodbujanjem trajnostnega in celostnega razvoja vseh vrst območij ter lokalnih pobud, specifičnem cilju ali namenski prednostni nalogi: *Spodbujanje celostnega in vključujočega socialnega, gospodarskega in okoljskega lokalnega razvoja, kulture, naravne dediščine, trajnostnega turizma in varnosti na območjih, ki niso mestna območja*. V okviru tega so vlaganja namenjena izgradnji vključujoče družbe in nadaljnji celostni družbeno-gospodarski razvoj v območjih LAS-ov, s posebno pozornostjo na zmanjšanju razlik med socialno-ekonomsko prikrajšanimi osebami in območji.

Tematska področja ukrepanja so odvisna od prepoznavne potreb lokalnega partnerstva in morajo biti utemeljena v strategiji lokalnega razvoja. Strategije lokalnega razvoja morajo naslavljalati podporo trajnostnim oblikam lokalnega podjetništva, inovacijam glede uporabe lokalnih virov, turizma, varovanju

naravne in kulturne dediščine, revitalizaciji javnih površin za skupno uporabo, preventivi in varovanju zdravja, medgeneracijskemu sodelovanju, krejitvi kompetenc, skrbi za starejše, mlade in druge prikrajšane skupine ter socialni vključenosti.

Usklajenost z nacionalnimi in regionalnimi razvojnimi programi.

SLR v svoji osnovni funkciji prispeva tudi k uresničevanju ciljev in je usklajena s nacionalnimi in regionalnimi strategijami, kot so Strategija od Vil do vilic, Strategija turizma, zasleduje koncepte za ohranitev biodiverzitete in ohranitev slednje na območju, sledi konceptu pametnih vasi in razvoju zelenega in biogospodarstva, kmetijstvo spodbuja k prilagoditvam na podnebne spremembe, skratka je usklajena z strateškimi dokumenti republike Slovenije, EU in regionalnimi predpisi. SLR bo prispevala z izvajanjem svojih ukrepov in doseganjem strateških ciljev k Dolgoročni viziji EU za podeželska območja do 2040, da bo še močnejše, bolj povezano in uspešno podeželje. Strategija je usklajena v svoji vsebini z Strategijo od vil do vilic, v ukrepu Izboljšanje odnosa do naravnih vrednot na območju LAS in povečanje njihove prepoznavnosti sledi zahtevam Strategije za biotsko raznovrstnost do leta 2030.

Inovativen značaj SLR LAS Bogastvo podeželja se kaže v tem, da omogoča izvedbo raznovrstnih projektov z rabo lokalnih virov in razvojem endogenih potencialov, prenosom primerov dobrih praks in prilagoditev le teh glede na zaznane potrebe območja LAS Bogastvo podeželja, digitalizacijo, ipd..

SLR je bila pripravljena v skladu z drugimi relevantnimi obstoječimi strateškimi in programskimi dokumenti ter politikami:

Strateški načrt skupne kmetijske politike 2023-2027

Evropski zeleni dogovor oziroma Stratega »od vil do vilic«

Strategija EU za biotsko raznovrstnost do leta 2030

Dolgoročna vizija za podeželska območja do 2040

Strategija razvoja turizma

Listina EU o temeljnih človekovih pravicah

Regionalnega razvojnega programa Podravske regije

Občinski prostorski načrti in druge razvojne strategije občin vključenih v LAS.

SLR se vsebinsko navezuje in podpira našete dokumente in bo tako prispevala k uresnitvi njihovih socialnih, ekonomskih in/ali okoljskih ciljev in posledično tudi k celovitemu razvoju območja (podeželja in urbanih območij).

Podpora za lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost (LEADER/CLLD), iz skladov EKSRP in ESRR, je po Uredbi namenjena za:

- izvajanje projektov, vključno z dejavnostmi sodelovanja in njihovo pripravo, izbranih v okviru strategije lokalnega razvoja;
- upravljanje, spremljanje in vrednotenje strategije in njene animacije.

5.1 Opis ciljev in ukrepov SLR, vključno z določitvijo mejnikov in ciljnih vrednosti kazalnikov

5.1.1. Specifični cilji

SLR je pripravljena v skladu s ciljema:

EKSRP:

- **SLR pripeva k Specifičnemu cilju SC8: Spodbujanje zaposlovanja, rasti, enakosti spolov, vključno s participacijo žensk v kmetovanju, socialne vključenosti in lokalnega razvoja na podeželju, vključno s krožnim biogospodarstvom in trajnostnim gozdarstvom.**

Projekti v okviru EKSRP prispevajo k socialni vključenosti vseh prebivalcev na podeželju, spodbujajo zaposlovanje ter podjetništvo na podeželju, razvijajo osnovne storitve, dvigajo kakovost življenja, razvijajo manjše infrastrukture na podeželju, razvijajo koncept Pametnih vasi, okoljske in podnebne rešitve na podeželju, spodbujajo ekološko (idr.) kmetovanje, diverzifikacijo, dodajanje vrednosti osnovnim pridelkom na kmetijah, usposabljanje partnerjev itd. Projekti hkrati prispevajo k doseganju ciljev SLR, okoljski trajnosti, socialni vzdržnosti, inovativnosti, enakopravnemu vključevanju različnih partnerjev ter višji dodani vrednosti območja LAS. Projekti v okviru EKSRP prispevajo k aktivaciji žensk na podeželju, njihovemu opolnomočenju in enakosti spolov, vsi imajo

enake možnosti ne glede na starost, spol in socialni položaj. Uvajanje trajnostnih načel v gospodarstvo, kot krožno gospodarstvo in biogospodarstvo, vodi tudi k ustvarjanju novih delovnih mest, zlasti na podeželskih območjih z večjo udeležbo primarnih proizvajalcev in predelovalcev kmetijskih proizvodov v lokalnem okolju. V okviru zasledovanja ciljev iz te potrebe je potrebno zagotoviti podporo različnim vrstam subjektov na podeželju za izvajanje aktivnosti vključene v vsebine krožnega gospodarstva in biogospodarstva.

ESRR:

SLR k Specifičnem cilju 9.2: Spodbujanje celostnega in vključujočega socialnega, gospodarskega in okolijskega lokalnega razvoja, kulture, naravne dediščine, trajnostnega turizma in varnosti na območjih, ki niso mestna območja;

SLR pri ESRR naslavlja vsebine o podpori trajnostnim oblikam lokalnega podjetništva, inovacijam, turizmu, varovanju naravne in kulturne dediščine, revitalizaciji javnih površin za skupno uporabo, preventivi in varovanju zdravja, medgeneracijskemu sodelovanju, krepitvi kompetenc, skrbi za starejše, mlade in druge prikrajšane skupine ter socialni vključenosti.

Pristop LEADER/CLLD se bo od drugih ukrepov ki podpirajo aktivnosti v okviru drugih intervencij SKP razlikoval po tem, da aktivnosti, ki se lahko izvajajo preko drugih intervencij SKP ne bo sofinanciral preko ukrepa LEADER oziroma le izjemoma v primeru ko prijavitelj lahko dokaže, da njegove aktivnosti ni moč financirati preko direktnih intervencij SKP, v tem primeru se bo upoštevala stopnja dotične intervencije za sofinanciranje.

Enako velja za naloge občin, kjer so aktivnosti primarne naloge občin, ki jih morajo zagotavljati same preko svojega proračuna oziroma preko razpisnih možnosti v okviru drugih intervencij kohezije in razpoložljivih programov za sofinanciranje naložb občin, take aktivnosti ne bodo upravičene do sredstev LEADER IN CLLD. V primeru manjših naložb in investicij bo možno sofinanciranje v skladu z Uredbo in določenimi procenti a le v primeru, ko investicija predstavlja podporno okolje za izvajanje drugih vsebin.

5.1.2. Cilji SLR LAS Bogastvo podeželja

V okviru priprav na SLR, analize območja smo izpostavili in opredelili štiri razvojne cilje in sicer:

Razvojni cilj 1:

Krepitev celostnega trajnostno naravnega razvoja območja, ki zajema turizem, kmetijstvo in podjetništvo ter druge proizvodne in storitvene dejavnosti, ki sovpadajo s strategijo lokalnega razvoja LAS Bogastvo podeželja

Uresničitev cilja zahteva celovit pristop in usklajeno delovanje, sodelovanje in povezovanje različnih deležnikov. Glede na analizo stanja in potreb na območju LAS, predvidevamo, da bo potrebno izvesti različne in raznolike aktivnosti, ki bodo spodbujale gospodarski razvoj območja skozi nadgrajevanje obstoječega in razvoj novih inovativnih oblik, ki bodo imele pozitiven vpliv na področja turizma, kmetijstva in podjetništva. Predvideva se spodbujanje inovativnih pristopov za razvoj različnih oblik podjetništva ter odpiranje novih delovnih mest na podeželju, spodbujanje povezovanja, sodelovanja in skupnega nastopa med lokalnimi razvojnimi deležniki, izboljšanje infrastrukture v naseljih za višjo kakovost bivanja in razvoj gospodarskih dejavnosti ter razvijanje in uveljavljanje inovativnih programov z visoko dodano vrednostjo za socialni razvoj ter oblikovanje identitete območja. Predvideva se pilotni pristop po konceptu pametnih vasi pri primerni vsebini in celostni obravnavi neke bodisi mikrolokacije ali pa celo celotnega območja LAS:

Pri izvedbi aktivnosti in predvidenih ukrepov je pomembno, da se prilagajamo potrebam lokalne skupnosti ter upoštevamo posebnosti podeželskega območja LAS Bogastvo podeželja, saj bomo le tako lahko zagotovili trajnostno in uspešno krepitev kmetijstva, podjetništva in turizma na območju. Projekti v okviru SLR bodo spodbujali trajnostne prakse vseh treh področij, karierni razvoj zaposlenih in ranljivih ciljnih skupin, omogočali boljše medsektorsko povezovanje, ustvarjali delovna mesta in ustvarjali dodano vrednost območja ter bodo lahko prispevali tudi k drugim prepoznanim ciljem in ukrepom SLR LAS Bogastvo podeželja.

Razvojni cilj 2:

Izboljšanje odnosa do naravnih vrednot na območju LAS in povečanje njihove prepoznavnosti.

Uresničitev cilja zahteva celovit pristop, ki spodbuja izboljšanje varstva in ohranjanja narave ter biotske raznovrstnosti ter zmanjševanje onesnaževanja, kar je ključnega pomena za dolgoročno blaginjo planeta in vseh njegovih prebivalcev. S tem ciljem ohranjamo naravne ekosisteme, ki so temelj za oskrbo s čisto vodo, svežim zrakom in hrano. Hkrati skrbimo za biodiverzitetno habitata za raznolikost življenja, ki ima pomembno vlogo pri zagotavljanju ekosistemskih storitev in uravnoteženju ekosistemov. S pravilnim upravljanjem narave in zmanjševanjem onesnaževanja prispevamo k ohranjanju podnebne ravnovesja, zagotavljanju trajnostne gospodarske rasti ter izboljšanju kakovosti življenja in dobrega počutja ljudi. Izboljšanje varstva in ohranjanja narave ter biotske raznovrstnosti in zmanjševanje onesnaževanja na območju LAS ima lahko pomemben vpliv na trajnostni razvoj in kakovost življenja prebivalcev. S tem se ohranjajo naravni habitati, ki zagotavljajo oskrbo s čisto vodo, kakovostno hrano in svež zrak, ter podpirajo ohranjanje tradicionalnih kmetijskih praks in spodbujajo k prehodu na okolju prijazne kmetijske prakse (rast humusa, izboljšanje strukture tal, ...). Hkrati se spodbuja trajnostni turizem in ustvarjanje delovnih mest, ki temeljijo na naravnih virih in ekosistemskih storitvah podeželskega območja tako imenovanih zelenih delovnih mestih. Zaradi povečanega onesnaževanja zraka, ki je posledica uporabe fosilna goriva in v zadnjem obdobju predvsem zaradi energetske draginje, pogostejšega ogrevanja družinskih hiš z lesom in odpadki, je potrebno spodbuditi prizadevanje za uvajanje novih energetskih rešitev, kot so raba obnovljivih virov energije, uvajanje skupinskih načinov ogrevanja in podobno. Uvajati je potrebno ukrepe, s katerimi bomo znižali raven ogljičnega odtisa v okolju ter izboljšali splošno urejenosti območja. Spodbujati želimo uporabo okolju prijaznih materialov ter skladno s tem zmanjševati negativne posledice, ki jih povzroča klasični transport. Spodbuja se trajnostna mobilnost, e mobilnost prehod na brezogljne oblike transporta in prehoda na zeleno energijo. Eden izmed horizontalnih ciljev, h katerim teži ta strategija, je tudi spodbujanje inovacij, ki bi v povezavi s preostalima dvema horizontalnima ciljema (blaženje podnebnih sprememb in varovanje okolja) prispevala k bolj popolni urejenosti okolja. Z okrepljenim zavedanjem, da je varovanje okolja ključna razvojna prioriteta bomo oblikovali nove pristope in sodobne načine varovanja okolja, kar bo prispevalo k blaženju negativnih posledic, ki jih v okolju povzroča sodoben način življenja in gospodarstvo. Za doseganje navedenega cilja je potrebno vzpostaviti trajnostni sistem motiviranja deležnikov, obveščanja prebivalcev in vključevanja mladih, ki so nosilci prihodnjega razvoja na tem področju.

Razvojni cilj 3:

Izboljšanje stanja kulturne dediščine in izboljšanje odnosa do snovne in nesnovne kulturne dediščine ter tradicionalnih veščin in navad območja

Uresničitev tega cilja zahteva temeljit in celovit pristop. Območje LAS Bogastvo podeželja je izjemno bogato tako z snovno kot nesnovno kulturno dediščino. Pohvali se lahko z izjemno pustno tradicijo, karnevalskimi liki, ki so prepoznavni širom sveta, s kurentom, katerega obhod je vpisan na seznam Unescove nesnovne kulturne dediščine in je prepoznavni lik širše, najlepšim baročnim dvorcem na slovenskem, fotogeničnim ptujskim gradom, Simoničevo domačijo v Trnovski vasi, kot eno izmed redkih prvinsko ohranjenih panonskih domačij, Čušekovo domačijo v Dornavi, zakladnico lukarstva ter številnimi drugimi tradicionalnimi stavbami, ter nepopisnim bogastvom nesnovne dediščine, ki je delno že popisana in obeležena delno pa še čaka na predstavitev.

Na območju se preletajo zgodovinska obdobja, vse od bronaste dobe, z izjemnim odtisom zapuščine rimskega obdobja z najstarejšim mestom na slovenskem, bogato srednjeveško dediščino, bogastvom domačih in umetnostnih obrti, ki so na žalost v izumiranju in jih bo potrebno obuditi in predstaviti javnosti. Ukrepi izboljšanja stanja kulturne dediščine bodo posvečeni tudi digitalizaciji slednje, in vidljivosti le te na spletu, saj je analiza pokazala, da se sploh na tem področju območja kaže velika podhranjenost prisotnosti na spletu. Cilj je da se kulturna dediščina obnovi, in ohrani ter predstavi širši javnosti, kot dodatna ponudba na področju turizma. Aktivnosti in ukrepi bodo zasledovali cilj večje vključenosti in prepoznavnosti kulturne dediščine območja.

Razvojni cilj 4:

Spodbujanje vključevanja ranljivih skupin v družbene procese, medgeneracijskega sodelovanja, sodelovanje s socialnimi institucijami, razvoj novih storitev

Cilj spodbuja aktivnosti, ki temeljijo na odgovornosti in solidarnosti prebivalcev na podeželju do ranljivih skupin, zlasti do starejši, ki so posebej občutljivi zaradi slabšanja socialnih razmer, osamljenosti in izključenosti iz družbe. Na tem področju so v ospredju projekti, namenjeni povezovanju, usposabljanju in drugim oblikam dela s starostniki. Cilj tudi predvideva izvajanje

projektov informiranja, ciljnega usposabljanja ranljivih skupin, svetovanja pri iskanju zaposlitve za brezposelne, mreženja in povezovanja, priprave in izvajanja programov aktivnega vključevanja ranljivih skupin v družbene procese, razvoj osebnih kompetenc in možnosti osebnostne rasti posameznikov vključno z ranljivimi skupinami. Na območju LAS so bile v postopku priprave SLR identificirane naslednje ranljive skupine, in sicer: dolgotrajno brezposelni prebivalci, mladi do 30 let, ženske, socialno ogrožene družine, družine brez sredstev za preživljanje, invalidi, starejši prebivalci 60+, otroci brez staršev ali rejniške družine. S ukrepom ki vodi k uresničitvi tega cilja bomo tudi ranljivim skupinam omogočili lažjo možnost dviga kvalitete življenja, preventivo in varovanje zdravja in medgeneracijsko sodelovanje, povezovanje, skrb za sočloveka in razvoj vrednot in osebnih kompetenc posameznika, bodisi za osebne potrebe ali pa v poslovne namene za dvig zaposlitvenih zmožnosti in napredovanja v osebostnem razvoju. V okviru ukrepa za doseganje cilja bomo stremeli k povečanju osebne samozavedi posameznika in kolektivne samozavedi celotnega območja ter oblikovali priložnosti za vključevanje ranljivih skupin v družbene procese.

5.1.3 Ukrepi SLR in izbira kazalnikov

Ukrep (vpišite)	Kazalnik (izberite iz spodnjega seznama)	Sklad	Dosežena vrednost kazalnika na dan 31. 12. 2025 za EKSRP/31. 12. 2024 za ESRR	Ciljna vrednost kazalnika na dan 31. 12. 2029
Razvoj območja	R40: Pametni prehod podeželskega gospodarstva: število strategij pametnih vasi, ki prejemajo podporo: št. strategij R39: Razvoj podeželskega gospodarstva: število podeželskih podjetij, vključno s podjetji na področju biogospodarstva, razvitih s podporo v okviru SKP: št. podeželskih podjetij R37: Rast in delovna mesta na podeželju: nova delovna mesta, ki prejemajo podporo v okviru projektov SKP: nova delovna mesta	EKSRP	0 0 0	1 2 1
Narava in okolje	R 27: Okoljska ali podnebna uspešnost zaradi naložb na podeželju: število operacij, ki prispevajo k ciljem na področju okoljske trajnosti, ter doseganje blaženja podnebnih sprememb in prilagajanja nanje na podeželju: št. operacij	EKSRP	1	8
Snovna in nesnovna kulturna dediščina vključno s tradicijo območja	R41 Povezovanje evropskega podeželja: delež podeželskega prebivalstva, ki ima koristi od boljšega dostopa do storitev in infrastrukture zaradi podpore iz SKP: delež podeželskega prebivalstva	ESKRP	0	10
Skrb za ranljive skupine, kvaliteto			1	250

življenja, preventiva in varovanje zdravja in medgeneracijsko sodelovanje,	R42 Spodbujanje socialne vključenosti: število oseb, zajetih v projekte socialnega vključevanja, ki prejemajo podporo: št. oseb zajetih v projekte socialnega vključevanja	EKSRP		
Razvoj območja	1. Število podprtih oziroma vzpostavljenih zaposlitev/mrež/dogodkov/produktov, ki so namenjeni spodbujanju lokalnega podjetništva 2. Število podprtih lokalnih turističnih prireditev/produktov/storitev/programov/modelov/publikacij	ESRR	0 0	1 10
Narava in okolje	1. Število podprtih dejavnosti/dogodkov/produktov/objektov, ki so namenjeni varovanju naravne in kulturne dediščine 2. Število izobraževanj/usposabljanj/programov/produktov, ki so namenjeni varovanju okolja in zdravja ter ozaveščanju lokalnega prebivalstva za izboljševanje stanja okolja in zdravja	ESRR	0 0	10 3
Snovna in nesnovna kulturna dediščina vključno s tradicijo območja	1. Število podprtih dejavnosti/dogodkov/produktov/objektov, ki so namenjeni varovanju naravne in kulturne dediščine	ESRR	0	10
Skrb za ranljive skupine, kvaliteto življenja, preventiva in varovanje zdravja in medgeneracijsko sodelovanje,	1. Površina prenovljenih/obnovljenih javnih površin za skupno uporabo 2. Število inovativnih partnerstev/programov za oblikovanje mreže storitev za spodbujanje ukrepov aktivnega staranja in vključevanja drugih ranljivih skupin 3. Število inovativnih partnerstev/programov/mrež za spodbujanje in oblikovanje zdravega in aktivnega življenjskega sloga 4. Število izvedenih programov/delavnic/prireditev/dogodkov/usposabljanj/izobraževanj, namenjenih za socialno vključenost starejših, mladih in drugih ranljivih skupin 5. Število inovativnih partnerstev/programov za oblikovanje mreže storitev za spodbujanje ukrepov aktivnega staranja in vključevanja drugih ranljivih skupin	ESRR ESRR	0 0 0 0 0	1000 m2 5 5 20 6

Kazalnik	Sklad
R.27 Okoljska ali podnebna uspešnost zaradi naložb na podeželju: število operacij, ki prispevajo k ciljem na področju okoljske trajnostnosti, ter doseganje blaženja podnebnih sprememb in prilagajanja nanje na podeželju	EKSRP
R.37 Rast in delovna mesta na podeželju: nova delovna mesta, ki prejemajo podporo v okviru projektov SKP	EKSRP
R.39 Razvoj podeželskega gospodarstva: število podeželskih podjetij, vključno s podjetji na področju biogospodarstva, razvitih s podporo v okviru SKP	EKSRP
R.40 Pametni prehod podeželskega gospodarstva: število strategij pametnih vasi, ki prejemajo podporo	EKSRP
R.41 Povezovanje evropskega podeželja: delež podeželskega prebivalstva, ki ima koristi od boljšega dostopa do storitev in infrastrukture zaradi podpore iz SKP	EKSRP
R.42 Spodbujanje socialne vključenosti: število oseb, zajetih v projekte socialnega vključevanja, ki prejemajo podporo	EKSRP
Število podprtih oziroma vzpostavljenih zaposlitev/mrež/dogodkov/produktov, ki so namenjeni spodbujanju lokalnega podjetništva (razen nosilcev dejavnosti na kmetiji)	ESRR
Število podprtih lokalnih turističnih prireditev/produktov/storitev/programov/modelov/publikacij	ESRR
Število podprtih dejavnosti/dogodkov/produktov/objektov, ki so namenjeni varovanju naravne in kulturne dediščine	ESRR
Površina prenovljenih/obnovljenih javnih površin za skupno uporabo	ESRR
Število izobraževanj/usposabljanj/programov/produktov, ki so namenjeni varovanju okolja in zdravja ter ozaveščanju lokalnega prebivalstva za izboljševanje stanja okolja in zdravja	ESRR
Število inovativnih partnerstev/programov/mrež za spodbujanje in oblikovanje zdravega in aktivnega življenjskega sloga	ESRR
Število izvedenih programov/delavnic/prireditev/dogodkov/usposabljanj/izobraževanj, namenjenih za socialno vključenost starejših, mladih in drugih ranljivih skupin	ESRR
Število inovativnih partnerstev/programov za oblikovanje mreže storitev za spodbujanje ukrepov aktivnega staranja in vključevanja drugih ranljivih skupin	ESRR

5.1.4: Opis ukrepov

Pri določanju ukrepov smo se odločili za preprost pristop, ki je blizu tako vsem potencialnim novim in obstoječim prijaviteljem, smatramo namreč, da s preprostimi ukrepi, ki pokrivajo dovolj širok spekter potencialnih aktivnosti lahko zasledujemo zastavljene cilje, ter ugotovljene slabosti pretvorimo v priložnosti za nadaljnji trajnostni razvoj. Podrobnejši opisi razvojnih ciljev so navedeni v poglavju 5.1.2 v tem poglavju so razvojni cilji podlaga za predstavitev ukrepov in aktivnosti v okviru posameznih Ukrepov.

Potencialni upravičenci so pravne osebe javnega, zasebnega in ekonomskega sektorja, NVO in posamezniki, ki želijo s svojimi aktivnostmi prispevati k uresničevanju ciljev SLR ter pomembno prispevati k razvoju območja LAS Bogastvo podeželja, dvigu dodane vrednosti na območju, gospodarskemu razvoju območja in dvigu kvalitete življenja na območju.

Razvojni Cilj 1: Krepitev celostnega trajnostno naravnane razvoja območja, ki zajema turizem, kmetijstvo in podjetništvo ter druge proizvodne in storitvene dejavnosti, ki sovpadajo s strategijo lokalnega razvoja LAS Bogastvo podeželja

Ukrep: RAZVOJ OBMOČJA zajema ustvarjanje novih priložnosti in spodbujanje inovativnih pristopov za razvoj območja različnih oblik podjetništva, odpiranje novih delovnih mest, razvoj osnovnih storitev, koncepta pametnih vasi, spodbujanje povezovanja med lokalnimi razvojnimi deležniki, razvoj in krepitev kompetenc, razvoj infrastrukture v podporo dvigu kvalitete življenja in razvoju zelenega in biogospodarstva;

- Izobraževanje in svetovanje: razvoj in organizacija izobraževalnih programov, delavnic, seminarjev in mentorstvo za kmete, podjetnike in turistične ponudnike, da pridobijo znanje in veščine na področju delovanja vseh treh sektorjev in trajnostnih praks v njih.
- Razvoj mrež in partnerstev: vzpostavitev sodelovanja in oblikovanja mrež ter partnerstev med kmeti, podjetniki, turističnimi organizacijami, lokalno upravo, izobraževalnimi ustanovami, nevladnimi organizacijami in drugimi deležniki, kar bo omogočilo izmenjavo znanj, izkušenj, virov in boljše povezovanje različnih sektorjev ter vzpostavitev sinergij za trajnostni razvoj.
- spodbujanje razvoja trajnostnih produktov, storitev, programov in standardov v kmetijstvu, podjetništvu in turizmu. Razvoj novih, ožvitev pozabljenih in nadgradnja obstoječih produktov, storitev ali rešitev, ki prispevajo k trajnosti in dostopnosti turističnih in kulturnih produktov in storitev. Z izvedbo teh aktivnosti bomo zagotovili prepoznavnost trajnostnih praks, zagotavlja zaupanje potrošnikov in turistov, ter spodbuja odgovorno ravnanje z okoljem in družbeno odgovornost.
- Informacijska in digitalna podpora: razvoj informacijskih platform, spletnih portalov in digitalnih orodij, ki omogočajo dostop do informacij, dobrih praks, podatkov o ponudbi, so namenjene usposabljanju in realizaciji poslovnih priložnosti v zvezi s trajnostnimi kmetijskimi, podjetniškimi in turističnimi dejavnostmi.
- Spodbujanje inovacij: spodbujanje inovativnosti in razvoja novih trajnostnih rešitev v kmetijstvu, podjetništvu in turizmu. Podpora inovativnim lokalnim idejam, start-up podjetjem, spodbujanje uvedbe novih tehnologij in poslovnih modelov, ki prispevajo k trajnostnemu razvoju.
- Ukrep vzpostavitve pogojev za trženje lokalnih produktov in storitev, vključno z naložbami v opredmetena in neopredmetena sredstva, je ključen za spodbujanje lokalnega gospodarstva in razvoj podeželskih območij. Ta ukrep lahko vključuje naslednje aktivnosti:
- Izgradnja in posodobitev infrastrukture ter nakup opredmetenih in neopredmetenih sredstev, ki so nujno potrebna za izvedbo projekta: manjše naložbe v opredmetena sredstva, kot so tržnice, trgovinice na zaupanje, opremo in turistično infrastrukturo, so ključne za ustvarjanje ustreznega okolja za trženje lokalnih produktov in storitev. Vzpostavitev in posodobitev teh infrastrukturnih objektov omogočajo izboljšanje dostopnosti, shranjevanja, predelave in distribucije lokalnih izdelkov ter zagotavljanje kakovosti in varnosti. Preusmeritev v nove oblike, npr. zagotavljanje nočitev na podeželju, dodatne ponudbe na podeželju itd...
- Podpora za vzpostavitev lokalnih verig vrednosti: spodbujanje povezovanja med lokalnimi pridelovalci, predelovalci, trgovci, gostinskimi podjetji, javnimi zavodi in drugimi deležniki je ključno za ustvarjanje učinkovitih lokalnih verig vrednosti. Podpora za vzpostavitev teh verig vključuje pomoč pri oblikovanju partnerstev, izboljšanje logistike, razvoj skupnih trženjskih strategij, vzpostavitev ter promocijo lokalnih blagovnih znamk in certifikacij ter zagotavljanje informacij o lokalnih produktih in njihovih značilnostih.
- Razvoj trženjskih strategij, ukrepi trženja in promocija: razvoj učinkovitih trženjskih strategij za lokalne produkte in storitve je pomemben za povečanje njihove prepoznavnosti in prodaje ter vključuje oblikovanje ciljnih skupin, segmentacijo trga, določanje ustreznih cen, promocijo lokalnih produktov in storitev skozi različne kanale, kot so spletna mesta, družbena omrežja, sejmi, degustacije, lokalne prireditve in partnerstva. Pri izvedbi skupnih promocijskih kampanj, trženja in komunikacijskih aktivnosti, je potrebno poudarjati trajnostne produkte in storitve kmetijstva, podjetništva in turizma območja LAS.
- Povezovanje z lokalnimi kmeti, podjetniki, gostinskimi podjetji in turističnimi organizacijami: Krepitev sodelovanja in partnerstva je ključno za promocijo in prodajo lokalnih produktov in storitev. To vključuje vzpostavljanje rednih povezav in komunikacijo, organizacijo skupnih dogodkov, vzajemno trženje, ustvarjanje paketov produktov in storitev ter vzpostavljanje distribucijskih kanalov.

Uresničevanje tega ukrepa zahteva usklajeno delovanje med lokalno skupnostjo gospodarskimi subjekti, kmetijskimi organizacijami, turističnimi organizacijami in drugimi deležniki. Pomembno je, da se podpirajo in spodbujajo trajnostni lokalni proizvodi in storitve, saj to prispeva k

gospodarskemu razvoju, ohranjanju tradicije, izboljšanju prepoznavnosti regije in zagotavljanju trajnostnih praks.

Potencialni upravičenci so prijavitelji iz območja LAS z jasnimi razvojnimi vizijami za lastne ideje na mikro območju LAS-a ali širše.

Razvojni cilj 2: Izboljšanje odnosa do naravnih vrednot na območju LAS in povečanje njihove prepoznavnosti.

Ukrep: NARAVA IN OKOLJE: Izboljšanje odnosa do naravnih vrednot na območju LAS in povečanje njihove prepoznavnosti, varovanje okolja, ohranjanje narave in prilagajanja podnebnim spremembam, vključevanje naravnih virov, spodbujanje učinkovite rabe obnovljivih virov in energije ter spodbujanje inovativnih pristopov k varovanju okolja in narave.

Izboljšanje varstva in ohranjanja narave ter biotske raznovrstnosti ter zmanjševanje onesnaževanja je ključnega pomena za dolgoročno blaginjo planeta in vseh njegovih prebivalcev. S tem ciljem ohranjamo naravne ekosisteme, ki so temelj za oskrbo s čisto vodo, svežim zrakom in hrano. Hkrati zagotavljamo habitat za raznolikost življenja, ki ima pomembno vlogo pri zagotavljanju ekosistemskih storitev in uravnoteženju ekosistemov. S pravilnim upravljanjem narave in zmanjševanjem onesnaževanja prispevamo k ohranjanju podnebnega ravnovesja, zagotavljanju trajnostne gospodarske rasti ter izboljšanju kakovosti življenja in dobrega počutja ljudi.

- Obnova in izboljšanje habitatov ter izvedba ukrepov za obnovo degradiranih ali izgubljenih habitatov. To vključuje obnovo nasadov starih sort, gozdov, travnikov, mrtvic ob rekah, rečnih kanalih, ribnikih itd. Pomembno je tudi izboljšati habitatne pogoje, kot so zagotavljanje hrane, zatočišča in razmnoževalnih mest za ogrožene vrste. Vključuje tudi aktivnosti odstranjevanja tujerodnih invazivnih vrst na območju Natura 2000 in biosfernem območju reke Drave.
- Aktivnosti za večjo ozaveščenost in inovativne rešitve za interpretacijo in varstvo narave, ter vključevanje slednje v naravovarstvene turistične produkte. Izvajanje aktivnosti ozaveščanja in izobraževanja o pomenu ohranjanja habitatov, biotske raznovrstnosti in skrbi za ogrožene vrste tako živali kot rastlin. To vključuje informiranje javnosti, organiziranje delavnic, izobraževalnih dogodkov in naravovarstvenih programov.
- Manjša vlaganja v zeleno infrastrukturo, med drugim lahko aktivnosti zelene infrastrukture zajemajo zasaditev dreves in ustvarjanje zelenih površin, razvoj kolesarskih in pešpoti, vzpostavitev urbanih vrtov in učnih zelenih površin, izobraževalne table in ostale naložbe, ki so nujne za doseg ohranitve habitatov in vrst ter zmanjšanje izgube biotske raznovrstnosti. Te aktivnosti spodbujajo trajnostni razvoj, zmanjšujejo okoljske obremenitve ter prispevajo k ustvarjanju bolj zelenih, zdravih in prijetnih okolij za prebivalce. Kljub manjšim vlaganjem pa imajo pomemben vpliv na ohranjanje narave, izboljšanje kakovosti življenja in ustvarjanje odpornosti proti podnebnim spremembam.
- Spodbujanje in približevanje k alternativnim oblikam varovanja in zaščite rastlin npr. približevanje biodinamike in Steinerjevih principov kot oblike vrtnikanja in kmetovanja na območju. Predvideva izobraževanja, ogled dobre prakse in spodbujanje k preusmeritvi in povečanju samooskrbe na domačem vrtu in posledično lokalnem območju, skrbi za zero km in kvalitetno lokalno pridelano hrano za prehrano ljudi in živali.
- Spodbujanje recikliranja in ponovne uporabe, organizacija kampanj ozaveščanja in izobraževanja o pomenu recikliranja ter ponovne uporabe materialov. Spodbujanje ločenega zbiranja odpadkov in zagotavljanje ustreznih infrastrukturnih rešitev za recikliranje in ponovno uporabo materialov. Podpora partnerstvom, ki bodo vzpostavila sodelovanje za vzpostavitev programov ponovne uporabe izdelkov.
- Podpora krožnemu gospodarstvu: spodbujanje aktivnosti pri prehodu k modelom krožnega gospodarstva v kmetijstvu in gospodarstvu na splošno. To vključuje spodbujanje oblikovanja izdelkov z namenom ponovne uporabe, razvoj servisnih modelov, vzpostavitev logistike za vračanje in recikliranje izdelkov ter spodbujanje sodelovanja med deležniki v okviru krožnih verig vrednosti.
- Podpora biogospodarstvu, spodbujanje razvoja inovativnih biotehnoloških procesov za proizvodnjo obnovljivih virov energije, bioloških materialov in bioproduktov. Podpora pridelavi hrane z uporabo trajnostnih kmetijskih praks.
- Ozaveščanje in izobraževanje, izvajanje aktivnosti za ozaveščanje in izobraževanje o trajnostnih praksah ter zmanjševanju onesnaževanja. Organiziranje delavnic, usposabljanj

in izobraževalnih dogodkov za ranljiv ciljne skupine, lokalne skupnosti in druge deležnike. Spodbujanje trajnostne zavesti in spreminjanje potrošniških navad.

- ✚ Spodbujanje k zmanjšanju odpadne hrane in prehodu na zero waste prireditve na območju LAS. predvideva nakup trajne opreme za izvajanje zero waste dogodkov, izobraževanja delavnice in kampanje ozaveščanja in informiranja o načinih zmanjšanja ostankov hrane, načinih izvedbe dogodkov brez plastičnih odpadkov (kozarci, jedilni pribor, itd....).

Izboljšanje varstva in ohranjanja narave ter biotske raznovrstnosti in zmanjševanje onesnaževanja na območju LAS ima pomemben vpliv na trajnostni razvoj in kakovost življenja prebivalcev. S tem se ohranjajo naravni habitati, ki zagotavljajo oskrbo s čisto vodo, kakovostno hrano in svež zrak, ter podpirajo ohranjanje tradicionalnih kmetijskih praks. Hkrati se spodbuja trajnostni turizem in ustvarjanje delovnih mest, ki temeljijo na naravnih virih in ekosistemskih storitvah podeželskega območja.

Razvojni cilj 3: Izboljšanje stanja kulturne dediščine in izboljšanje odnosa do snovne in nesnovne kulturne dediščine ter tradicionalnih veščin in navad območja

Ukrep: SNOVNA IN NESNOVNA KULTURNA DEDIŠČINA VKLJUČNO S TRADICIJO OBMOČJA: Varovanje snovne in nesnovne kulturne dediščine, tradicionalnih veščin, običajev in navad, revitalizacija, in vključevanje v različne storitve, programe in produkte na območju, digitalizacija

Ta ukrep in njegove aktivnosti omogoča obnovo in oživitev snovne in nesnovne kulturne dediščine in tradicionalnih veščin območja, dodajanje vrednosti in trajnosti kulturni dediščini hkrati pa omogoča še povezovanje različnih generacij, spodbuja izmenjavo znanj, izkušenj in spretnosti ter prispeva k bolj povezani in prijazni družbi, prispeva tudi k medgeneracijskemu povezovanju in sodelovanju ravno v smeri prenosa znanja tradicionalnih veščin in obrti na mlajše generacije, kar pomembno pripomore k ohranitvi starih že skoraj pozabljenih znanj. Prav tako prispevajo k aktivaciji kulturne dediščine v storitvene turistične namene, spodbujanju povezovanja različnih deležnikov in ponudnikov območja ter digitalizaciji kulturne dediščine in posledično prepoznavnosti območja kot zakladnice kulturne dediščine doživetij in interaktivnega vključevanja posameznikov bodisi izvajalcev ali obiskovalcev k doživljanju zapuščine preteklosti v sedanjosti in prispeva k razvoju slednje tudi za prihodnost. Ta ukrep lahko vključuje naslednje aktivnosti:

- ✚ Obnova in revitalizacija kulturne dediščine, digitalizacija slednje in preusmeritev v turistične ali izobraževalne programe, ki povezujejo različne deležnike.
- ✚ Vzpostavitev trajnih in priložnostnih točk stika, vzpostavitev trajnih in priložnostnih fizičnih lokacij, ki služijo kot prostor za srečevanje in izvajanje različnih aktivnosti. Ta prostor mora biti dostopen, vključujoč in prijazen za vse generacije.
- ✚ Oblikovanje programov in storitev, razvoj različnih programov in aktivnosti, ki spodbujajo medgeneracijsko sodelovanje, posledično vseživljenjsko učenje in izmenjavo med generacijami ter oživljanje starih obrti in krepitev kompetenc na področju revitalizacije dediščine. Aktivnost lahko vključuje delavnice, izobraževanja, kulturne dogodke, mentorstvo in druge oblike interakcije med generacijami v povezavi z snovno in nesnovno kulturno dediščino.

Razvojni cilj 4: Spodbujanje vključevanja ranljivih skupin v družbene procese, medgeneracijskega sodelovanja, sodelovanje s socialnimi institucijami, razvoj novih storitev

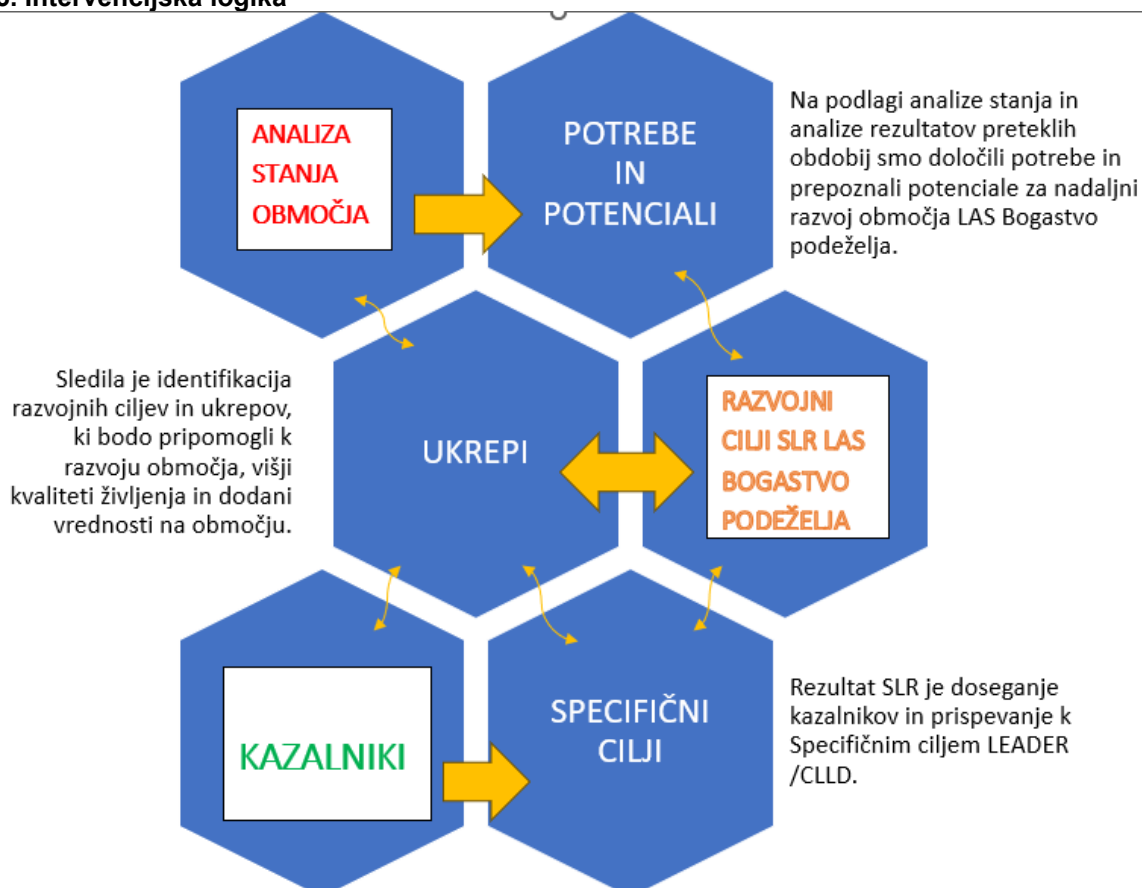
Ukrep: SKRB ZA RANLJIVE SKUPINE, KVALITETO ŽIVLJENJA, PREVENTIVA IN VAROVANJE ZDRAVJA IN MEDGENERACIJSKO SODELOVANJE,: Razvijanje in uveljavljanje inovativnih programov z visoko dodano vrednostjo za socialni razvoj ter oblikovanje identitete območja, izboljšanje vključevanja ranljivih skupin v družbeno in socialno dejavnost na podeželju;

Ta ukrep in njegove aktivnosti omogočajo povezovanje različnih generacij, spodbujajo izmenjavo znanj, izkušenj in spretnosti ter prispevajo k bolj povezani in skupnosti prijazni družbi. Ta ukrep lahko vključuje naslednje aktivnosti:

- ✚ Identifikacija potreb in interesov različnih generacij ter oblikovanje prilagojenih programov, storitev. Na osnovi analize in delavnic s prebivalci različnih generacij, se pridobi nabor njihovih potreb, interesov in pričakovanj glede medgeneracijskih storitev, ki bodo služile tudi kot usmeritev za razvoj storitev.

- Vzpostavitev trajnih in priložnostnih točk stika, vzpostavitev trajnih in priložnostnih fizičnih lokacij, ki služijo kot prostor za srečevanje in izvajanje različnih medgeneracijskih aktivnosti. Ta prostor mora biti dostopen, vključujoč in prijazen za vse generacije.
- Oblikovanje programov in storitev, razvoj različnih programov in aktivnosti, ki spodbujajo medgeneracijsko sodelovanje, posledično vseživljenjsko učenje in izmenjavo med generacijami. Aktivnost lahko vključuje delavnice, izobraževanja, kulturne dogodke, športne aktivnosti, mentorstvo in druge oblike interakcije med generacijami.
- Predvideva manjša vlaganja v infrastrukturo za ureditev medgeneracijskih stičišč, dvorišč igrišč in druge manjše infrastrukture ter nabave opreme za izvajanje medgeneracijskih programov, dogodkov in aktivnosti na območju LAS.
- Ukrep spodbuja aktivnosti, ki temeljijo na odgovornosti in solidarnosti prebivalcev na podeželju do ranljivih skupin, zlasti do starejših, ki so posebej občutljivi zaradi slabšanja socialnih razmer, osamljenosti in izključenosti iz družbe. Na tem področju so v ospredju projekti, namenjeni povezovanju, usposabljanju in drugim oblikam dela s starostniki. V programskem obdobju 2014 – 2020 smo krepili sodelovanje med strokovnimi ustanovami, društvi in posamezniki, ki se ukvarjajo z ranljivimi skupinami prebivalcev s ciljem povečati in izboljšati programe in storitve na področju dela z ranljivimi skupinami. Te aktivnosti bomo v tem obdobju tudi nadaljevali in nadgrajevali.
- Razvoj osebnih kompetenc za potrebe dviga kvalitete življenja ali za potrebe razvoja osebnih kompetenc za boljše možnosti zaposlovanja in nastopa na trgu dela, vključevanja v družbene procese itd..., dviga samozavesti in samozaupanja posameznika in kolektivnega dviga samozavesti območja, spodbujanje k razvoju razmišljanja izven okvirjev, odpravljanje strahu

5.1.5. Intervencijska logika

5.1.6 Dodana vrednost LEADER/CLLD in inovativnost:

Glavna dodana vrednost pristopa CLLD/LEADER je izboljšanje socialnega kapitala lokalnega območja, izboljšano upravljanje ter izboljšani rezultati in učinki politike v praksi z izvajanjem brez metode LEADER oziroma CLLD.

Posebnost dodane vrednosti LEADER in CLLD pristopa je v aktivaciji pristopa od spodaj navzgor, kar so skozi 15 let delovanja in tega pristopa začutili tudi prebivalci terena, ključna je animacija območja,

ustrezno upravljanje in predstavljanje pristopa od spodaj navzgor. Rezultati pristopa so neverjetno multipliciranje učinkov sorazmerno majhnih finančnih sredstev, absoluten dvig kvalitete bivanja na območju, skrb za socialni kapital in zagotovljena trajnost izvedenih operacij v okviru ukrepov. Posebnost LEADRA je ravno širina delovanja na podeželskem območju, kjer skoraj ni aktivnosti, ki je program ne more podpreti.

Inovativnost na območju LAS bogastvo podeželja predstavlja vsak nov produkt, pristop, program ali način izvedbe aktivnosti, ki se na območju še ni dogajala.

5.2 Opis izvajanja operacij

Projekti morajo biti skladni s cilji skladov EKSRP in ESRR in morajo naslavljaliti potrebe določene v odobreni SLR ter zasledovati ukrepe SLR. Cilji projekta morajo biti merljivi z jasnimi učinki in rezultati.

Cilji opredeljeni v SLR so v medsebojni odvisnosti, saj izvedba posameznega projekta lahko prispeva k doseganju več ciljev, s tovrstnim povezovanjem dosegamo komplementarne in multiplikativne učinke.

LAS Bogastvo podeželja bo tako v programskem obdobju do leta 2027 v okviru SLR izvajal projekte z dodano vrednostjo za območje LAS na način:

5.2.1 Projekti, izbrani preko javnega poziva

Postopek izbora projektov poteka v štirih korakih:

- zbiranje predlogov projektov (postopek izvedbe javnega poziva);
- preveritev popolnosti in ustreznosti projektov;
- ocenjevanje in razvrščanje predlogov projektov s strani neodvisne Ocenjevalne komisije ter izbor projektov s strani Upravnega odbora LAS;
- posredovanje izbora projektov v potrditev pristojnemu organu za končno odobritev projekta, in sicer ARSKTRP (Agencija republike Slovenije za kmetijske trge in razvoj podeželja) za sklad EKSRP oz. MKRR (Ministrstvo za kohezijo in regionalni razvoj) za sklad ESRR.

5.2.1.1. Postopek izvedbe javnega poziva

Podlaga za objavo Javnega poziva za izbor projektov je s strani Organov upravljanja pristojnih skladov, z odločbo potrjena SLR Bogastvo podeželja za obdobje 2021-2027.

Pred objavo javnega poziva bo čistopis javnega poziva potrdil Upravni odbor, ki bo tudi določil način in rok objave javnega poziva.

Javni poziv se objavi na spletni strani LAS www.las-bogastvopodezelja.si, spletnih straneh vključenih lokalnih skupnosti območja LAS ter v sredstvih javnega obveščanja, če tako določi Upravni odbor LAS.

Javni poziv objavi LAS enkrat z vključenimi presečnimi datumi za oddajo vlog za celotno obdobje za posamezni sklad oz. do porabe sredstev razpoložljivih na presečni datum, lahko pa Upravni odbor določi, da se javni pozivi objavljajo po drugačni dinamiki.

Vodilni partner LAS pripravi in objavi javni poziv za izbor projektov za območje LAS najmanj na spletni strani LAS. Javni poziv za izbor projektov mora biti odprt najmanj 30 dni pred postopkom za izbor projektov.

Projekt je izbran in potrjen s strani organov LAS na podlagi nediskriminatornega in preglednega izbirnega postopka in meril, ki preprečujejo navzkrižja interesov ter zagotavljajo, da noben od treh sektorjev, kot jih določa odobrena SLR, ne nadzoruje odločitev o izbiri projekta. Pri tem se smiselno uporabljajo določbe zakona, ki ureja integriteto in preprečevanje korupcije.

Upravni odbor LAS lahko v javnem pozivu določi nižjo stopnjo sofinanciranja projektov kot jo določa Uredba LEADER/CLLD in določi, če se javni poziv pripravi za vse cilje in ukrepe ali le za posamezne cilje in ukrepe.

5.2.1.2 Pregled formalne ustreznosti in popolnosti vlog

Pregled vlog poteka večstopenjsko:

- pregled formalne ustreznosti vlog (administrativna kontrola) in popolnosti prispelih vlog v skladu z javnim pozivom;
- ocenjevanje projektov na podlagi vnaprej določenih meril;
- obveščanje prijaviteljev o izbiri oz. ne izbiri projektov za sofinanciranje;
- izbor projektov za sofinanciranje.

1. Vodilni partner preveri ali so vloge priskele pravočasno in ali so ovojnice (kuverte) pravilno izpolnjene ter odpre pravočasne in pravilno označene vloge.
2. Nepravilno označene vloge se neodprte vrnejo prijavitelju.
3. Odpiranje vlog, ki prispejo na naslov določen v javnem pozivu, ni javno in bo potekalo na sedežu LAS.
4. Vsaka prispela vloga je označena z zaporedno številko glede na datum in čas prispetja.
5. Vodilni partner najprej preveri administrativno ustreznost projekta in v primeru nepopolne vloge lahko prijavitelje pisno pozove na dopolnitev vloge.
6. Ocenjevalna komisija nato ugotavlja upravičenost projekta na podlagi splošnih pogojev, ki jih mora izpolnjevati projekt, da je upravičen, da se uvrsti v postopek ocenjevanja. Po potrebi in skupni presoji lahko zahteva dodatne razjasnitve od prijavitelja.
7. Splošni pogoji so hkrati izločitveni pogoji. V primeru, da projekt ni skladen z zahtevami splošnih pogojev, se tak projekt zavrne ter izloči iz nadaljnega ocenjevanja.

5.2.1.3 Postopek ocenjevanje kakovosti projektov na podlagi vnaprej določenih meril

V postopek ocenjevanja kakovosti projektov se posredujejo samo administrativno popolne in upravičene vloge in sicer po vrstnem redu prispetja. Popolne vloge obravnava in oceni Ocenjevalna komisija, ki lahko pred končno odločitvijo o izbiri projekta zahteva dodatne obrazložitve oz. utemeljitve in/ali dokazila, ki jih je potrebno izpolniti pred predložitvijo izbire.

Vsako prijavo najprej samostojno oceni vsak član Ocenjevalne komisije v skladu s specifičnimi merili za ugotavljanje kakovosti projektov (interni dokument LAS). Nato člani Ocenjevalne komisije izračunajo povprečje vseh točk za posamezni kriterij. Končno oceno posameznega projekta predstavlja seštevek povprečja vseh točk kriterijev. Merila za ugotavljanje kakovosti projektov so točkovana. Praviloma se sofinancirajo projekti, ki so pri ocenjevanju zbrali največ točk, in sicer do porabe razpisanih sredstev.

Ocenjevalna komisija na podlagi povprečja vseh točk za posamezno merilo pripravi končno oceno posameznega projekta. Za posamezno merilo se po potrebi lahko napiše obrazložitev. Ocenjevalna komisija izdela poročilo (zapisnik) in pripravi predlog seznama projektov za sofinanciranje (za posamezni sklad) za posamezni javni poziv. Ocenjevalna komisija v 8 dneh od zaključka ocenjevanja posreduje Upravnemu odboru poročilo (zapisnik) o delu in predlog seznama projektov za sofinanciranje za posamezni sklad.

5.2.1.4. Postopek obravnave vlog in potrjevanja projektov

Upravni odbor je organ odločanja in upravljanja ter najvišji izvršilni organ LAS, ki ga sestavljajo:

- 5 predstavnikov javnega sektorja (občin, krajevnih skupnosti, javnih zavodov, javnih agencij, javnih skladov ali drugih oseb javnega prava),
- 5 predstavnikov gospodarskega sektorja (gospodarskih družb, oseb, ki samostojno opravljajo dejavnost, kmetov, ki opravljajo tržno dejavnost, ali drugih pravnih oseb zasebnega prava, ustanovljenih za ustvarjanje ali delitev dobička),
- 5 predstavnikov zasebnega sektorja (društev, zasebnih zavodov, ustanov in drugih nevladnih organizacij oziroma pravnih oseb zasebnega prava, ki niso ustanovljene za namene ustvarjanja ali delitve dobička, kmetov, ki ne opravljajo dejavnosti na trgu, in posameznikov).

Upravni odbor vodi Predsednik, ki je po funkciji Predsednik LAS. Predsednik se upošteva v seštevek predstavnikov sektorja, ki mu pripada, tudi podpredsednika se upoštevata v sektor, ki mu pripadata. V skladu s predpisanim postopkom v internem pravilniku se mora predsednik izločiti pri glasovanju, pri podpisovanju dokumentov vezanih na izbor projektov sodelovanja in neposredne potrditve, če je predsednik vodilnega partnerja hkrati tudi predsednik LAS. Predsednika LAS v tem primeru nadomesti eden izmed podpredsednikov.

Upravni odbor LAS obravnava seznam projektov, ki so predlagani za sofinanciranje. V postopku obravnave lahko Upravni odbor LAS zahteva vpogled v posamezne vloge ali od Ocenjevalne komisije zahteva dodatna pojasnila. Upravni odbor LAS na podlagi poročil in predloga seznama projektov za sofinanciranje Ocenjevalne komisije, odloči o izboru projektov za sofinanciranje v skladu s predpisanim postopkom v internem pravilniku. V kolikor ni določeno drugače, organi LAS lahko odločajo, če je prisotnih več kot polovica članov organa, odločitve pa sprejemajo z navadno večino prisotnih članov. Vsak član organa LAS ima pri glasovanju en glas in glasuje v okviru svojega sektorja (javni, gospodarski, socialni). Pri odločanju v LAS nima nobena posamezna interesna skupina, kot so opredeljene v 32.členu (b) Uredbe 2021/1060/EU, da nobene posamezne interesne skupine ne nadzoruje odločanja, kar pomeni da nobena interesna skupina nima več kot 49% glasov, vsaj 50% vseh glasov prispevajo partnerji, ki niso javni sektor.

Člani organov LAS se pri svojem delu izogibajo navzkrižju interesov in se izločijo iz tistih faz odločanja, s katerimi bi do navzkrižja lahko prišlo.

Upravni odbor LAS pisno s sklepom obvesti prijavitelje glede izbire oz. ne izbire projektov. Prijavitelj ima v petnajstih (15) dneh od prejema sklepa o odločitvi glede izbire oz. ne izbire projekta pravico vložiti pritožbo na Upravni odbor LAS. V svoji pritožbi mora natančno opredeliti in utemeljiti razloge, zaradi katerih je pritožba vložena. V kolikor želi prijavitelj po prejemu sklepa glede izbire oz. ne izbire projekta, vpogled v svoj ocenjevalni list, mora podati pisno prošnjo Upravnemu odboru LAS. Možen je vpogled v skupne ocene po posameznem specifičnem merilu prijavljenega projekta ob prisotnosti predsednika LAS, pri čemer dokumenta ni dovoljeno kopirati ali fotografirati. Vpogled v ocenjevalne liste ostalih prijaviteljev ni možen. Predmet pritožbe ne morejo biti postavljeni pogoji in temeljna merila za ocenjevanje. O pritožbi na 1. stopnji odloča Upravni odbor LAS v tridesetih dneh od vložitve pritožbe. O pritožbi na 2. stopnji odloča Skupščina LAS. Odločitev je dokončna. Podatki o odobrenih projektih se objavijo na spletni strani LAS po zaključku postopka izbora projektov.

Vodilni partner v imenu LAS posreduje predlog projektov za sofinanciranje v potrditev organu pristojnemu za končno potrditev, in sicer na ARSKTRP ali na MKRR. Vodilni partner LAS vloži vloge preko informacijskega sistema pristojnemu organu. Pristojni organ odloča o odobritvi oziroma zavrnitvi projekta. V odločbi/pogodbi o odobritvi projekta se določi višina sredstev, rok za vložitev zahtevka za sofinanciranje, pogoje za upravičenost ter višino sredstev, ki se izvajajo v skladu s pravili državnih pomoči.

5.2.1.5 Merila za izbor projektov

Merila za izbor projektov temeljijo na prispevku k:

- doseganju cilja in namena intervencije LEADER za sklad za sklad EKSRP in ukrepa CLLD za sklad ESRR;
- doseganju ciljev in ukrepov SLR;
- okoljski trajnosti;
- socialni vzdržnosti,
- enakopravni vključenosti različnih partnerjev;
- inovativnosti;
- vplivu oziroma dodani vrednosti na območje LAS; družbeni spremembi ter k dvigu družbene ozaveščenosti (za sklad ESRR).

Merila za izbor projektov v okviru SLR, postopek izbora in potrjevanja projektov, vključno z opisom zagotavljanja transparentnosti in preprečevanja konfliktov interesa ter drugi opisi izbora, se podrobneje opredelijo v internih dokumentih LAS in se objavijo na spletni strani LAS.

5.2.2 Projekti, katerih upravičenec je LAS

Projekti, katerih upravičenec je LAS, se lahko izberejo neposredno, brez javnega poziva za izbor projektov, v kolikor je upravičenec LAS in izvaja projekte v skladu z odobreno SLR, če ima to korist za celotno območje LAS, je to v interesu območja in uresničevanja ciljev SLR oziroma, če je sodelovanje celotnega LAS potrebno za izvedljivost ali uspeh projekta. LAS pri tem zagotavlja načelo ločevanja funkcij in preprečevanja navzkrižja interesov.

Merila za izbor projektov v okviru SLR, postopek izbora in potrjevanja projektov, katerih upravičenec je LAS, vključno z opisom zagotavljanja transparentnosti in preprečevanja konfliktov interesa ter drugi opisi izbora, se podrobneje opredelijo v internih dokumentih LAS in se objavijo na spletni strani LAS.

O pobudah in projektnih idejah za skupne projekte, katerih prijavitelj je LAS, odloča Upravni odbor LAS in z njimi seznanjeni Skupščino. Tovrstni projekti gredo direktno v potrditev na ARSKTRP ali MKRR.

5.2.3 Projekti sodelovanja LAS

LAS lahko izvaja tudi projekte sodelovanja LAS brez javnega poziva za izbor projektov in na podlagi odobrenih SLR. Projekti sodelovanja LAS morajo biti ne investicijske narave in izvedeni na upravičenem območju LAS, projekt se lahko izvaja tudi na območju sodelujočega LAS.

Upravičenci do podpore projektov sodelovanja LAS so za sklad ESRR LAS, za sklad EKSRP pa so lahko upravičenci tudi člani LAS.

LAS izvede vsaj en projekt sodelovanja, ne glede na sklad EKSRP ali ESRR, oziroma ima na voljo največ 15 odstotkov finančnega okvirja SLR, namenjenega za podporo Izvajanje projektov, vključno z dejavnostmi sodelovanja in njihovo pripravo, izbranih v okviru SLR. Projekt sodelovanja LAS za sklad EKSRP predloži v potrditev na ARSKTRP, skladno z določbami zakona, ki ureja kmetijstvo. Projekt sodelovanja LAS za sklad ESRR se po neposredni potrditvi, v skladu z indikativno listo, v okviru SLR predloži v potrditev na MKRR.

LAS Bogastvo podeželja bo izvajal projekte sodelovanja LAS iz EKSRP sklada. Predvideno je sodelovanje z LAS znotraj RS (med regionalno sodelovanje), kot tudi sodelovanje in izvajanje mednarodnih projektov sodelovanja (sodelovanje z LAS v tujini, predvidene tuje LAS so iz naslednjih držav EU, Estonija, Latvija, Hrvaška, Portugalska, Romunija in iz tretjih držav Srbija). Vsebine, ki bodo podprte preko projektov sodelovanja so naslednje: lokalna samooskrba, lokalne kulinarike, in povezane vsebine v ključno s promocijo, trajnostni turizem na biosfernih območjih, sodobni pristopi trženja na področju turizma, nove oblike podeželskega podjetništva kmetijstva, mreženja in podobno.

6. Opis postopka vključitve skupnosti v pripravo SLR .

Pristop od spodaj navzgor se lahko kvalitetno izvaja le ob aktivnem vključevanju prebivalstva in akterjev na podeželju.

Za potrebe priprave SLR smo izvajali motivacijske delavnice, ki so bile namenjene analizi stanja po posamezni lokalni skupnosti, na podlagi ugotovitev po 8 delavnicah, ki so se izvedle med marcem in majem smo izdelali individualne SWOT analize, prepoznali potrebe posameznih lokalnih skupnosti in jih zbrali v skupnem dokumentu, ki je podlaga za pripravo SWOT analize območja.

Sočasno smo pripravili še obrazec za nabor projektnih idej za novo obdobje, ki nam omogoča razbrati še dodatne potrebe in pomaga pri ustrezni razporeditvi sredstev po posameznih tematskih področjih, ki smo jih identificirali na podlagi pridobljenih rezultatov delavnic.

Za potrebe predstavitve skupne SWOT analize in izpeljave ukrepov za izvajanje SLR smo izvedli še dodatno skupno delavnico, kjer smo pregledali ugotovljene rezultate, izluščili potrebe in pripravili ukrepe, s katerimi si bomo pomagali pri soočanju z izzivi na terenu.

Na vse delavnice smo vabili širšo javnost in članstvo.

Med udeleženci smo izvedli še kratko anketo, ki nam nudi še dodaten podpora pri pripravi SLR.

Pripravljen strategijo smo dali v javno obravnavo in jo potrdili na korespondenčni skupščini LAS Bogastvo podeželja.

Z aktivnostmi za vzpostavitev lokalne akcijske skupine smo pričeli že v letu 2021. Udeleževali smo se sestankov, delavnic, posvetov, ki so jih organizirali Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Mreža za razvoj podeželja in Društvo za razvoj slovenskega podeželja. Podajali smo pripombe, mnenja na osnutke SKP 2021-2027 in na osnutke Uredbe (pristop: LEADER/CLLD). K sodelovanju pri pripravi SLR smo prav tako povabili širšo javnost na območju LAS Bogastvo podeželja ter v oblikovanje tako vključevali predstavnike vseh treh sektorjev (javni, gospodarski in socialni sektor). Organizirali smo delavnice, namenjene širši javnosti in predstavnikom vseh treh sektorjev (javni, socialni in gospodarski), kjer smo skupaj sooblikovali SWOT analizo, cilje in ukrepe. Javno smo objavili obrazec za projektne predloge in ga poslali večjemu številu deležnikov, ki so se odzvali v velikem številu, tako smo zbrali 35 projektnih predlogov na območju LAS, ki so bili podlaga za določanje ciljev, ukrepov in delitev finančnih sredstev po ukrepih in letih.

Na delavnicah so bili udeleženci vseh ranljivih skupin od mladih, do žensk starejših iz vseh interesnih skupin.

7. Opis sistema upravljanja LAS, vključno z upravljanjem, spremljanjem in vrednotenjem, ki dokazujejo zmogljivost LAS za izvajanje SLR

7.1 Opis postopka določitve vodilnega partnerja LAS in navedba kadrovskih zmogljivosti, virov financiranja, izkušenj in znanj.

- ✚ Vodilni partner LAS mora biti kadrovsko, finančno in upravno sposoben voditi LAS. Zagotoviti mora operativno delovanje, preglednost svojega delovanja, sledljivost in nadzor nad zakonito porabo finančnih sredstev ter opravljati vse ostale naloge, ki izhajajo iz pogodbe med LAS in vodilnim partnerjem. Vodilni partner za programsko obdobje do leta 2027 se šteje kot kadrovsko sposoben, če izpolnjuje najmanj pogoje po drugem odstavku 7. člena Uredbe o delovanju lokalnih akcijskih skupin in potrditvi strategij lokalnega razvoja za programsko obdobje do leta 2027.
- ✚ Skupščina LAS Bogastvo podeželja za programsko obdobje 2021-2027 je 28. 2. 2023 sprejela spremembo pogodbe z dne 01. 10. 2015. Leta 2015 je bila namreč sklenjena Pogodba o ustanovitvi lokalnega partnerstva LAS Bogastvo podeželja za pripravo in izvedbo Strategije lokalnega razvoja na območjih, ki jih pokrivajo Občine Kidričevo, Hajdina, Mestna občina Ptuj, Markovci, Dornava, Juršinci, Trnovska vas in Destnik za obdobje 2014-2020.
- ✚ **Način izbora vodilnega partnerja:**
- ✚ Skladno z besedilom Pogodbe člani Skupščine LAS soglašajo, da želijo z obstoječo lokalno akcijsko skupino še nadaljevati in v okviru partnerstva izvesti tudi Strategijo lokalnega razvoja na območjih, ki jih pokrivajo občine Kidričevo, Hajdina, Mestna občina Ptuj, Markovci, Dornava, Juršinci, Trnovska vas in Destnik do leta 2027 ter da se za vodilnega partnerja LAS imenuje člana LAS torej Društvo« Bogastvo podeželja» v nadaljevanju Društvo, ki je uspešno opravljala funkcijo vodilnega partnerja LAS že v prejšnjih dveh programskih obdobjih 2007-2013 in 2014-2020. Vodilni partner Društvo« Bogastvo podeželja» je bilo soglasno potrjeno na skupščini LAS 28.02.2023 znotraj članov pogodbenega partnerstva.
- ✚ **Kadrovske sposobnosti vodilnega partnerja**
- Trenutno Društvo zaposluje tri osebe in sicer:
strokovno vodjo pisarne, strokovno sodelavko in področnega referenta.
Za izvajanje nalog vodenja, koordinacije ter animacijskih nalog LAS so pri vodilnem partnerju zaposlene 3 (tri) osebe. Finančno računovodske storitve izvaja zunanja računovodska služba.
Zaposleni kader je visoko izobražen, ima 8/1, 7/2 in 6/1 stopnjo izobrazbe.
- ✚ **Finančne sposobnosti:** V obdobjih 2007-2013 in 2014-2020 je že opravljalo vlogo vodilnega partnerja LAS, za kar so vzpostavili celovit in ločen računovodski sistem, tako so skrbeli za ločene računovodske izkaze za LAS, pripravljali letna poročila za LAS, aktivnosti in projekte vodili na ločenih stroškovnih mestih, odprli ločen transakcijski račun LAS ter zagotovili transparentnost in sledljivost poslovanja. Takšen način dela, ki zagotavlja preglednost delovanja in sledljivost ter nadzor nad zakonito porabo javnih sredstev, se predvideva tudi v prihodnje. Finančno stanje je razvidno iz uradnih evidenc, ki so objavljene na AJ PES.
- ✚ **Članstvo:** Društvo je ustanovni skupščini 28. 2. 2023 podpisalo pogodbo o lokalnem partnerstvu in je tako postalo član pogodbenega partnerstva za obdobje 2021-2027.
- ✚ **Sedež pisarne:** društvo ima v najemu prostore v stari stavbi KGZS zavod Ptuj, na voljo ima 2 pisarni v skupni površini cca 38 m², urejeno vso potrebno infrastrukturo, spletne povezave sanitarije arhiv in vso potrebno opremo za delovanje.
- ✚ **TRR:** za potrebe vodenja in upravljanja LAS ima društvo odprt TRR pri DH. Vzpostavljen računovodski sistem in ločena stroškovna mesta
- ✚ **Spletna stran:** društvo kot vodilni partner ima vzpostavljeno spletno stran, dostopno na www.las-bogastvopodezelja.si
- ✚ **Zagotavljanje polne delovne moči:** Za namen priprave postopkov in potrebne dokumentacije so na Društvu že zagotovili zaposlitev za namen priprave SLR za najmanj 9 mesecev. Prav tako bo Društvo kot vodilni partner za upravljanje, spremljanje in

vrednotenje strategije lokalnega razvoja ter njene animacije zagotovil najmanj eno polno delovno moč na sklad za programsko obdobje do leta 2027.

Naloge vodilnega partnerja:

- ✚ Naloge vodilnega partnerja so podrobneje navedene v Pogodbi.
- ✚ Poglavitne naloge vodilnega partnerja, ki so skladne z Določbami člena 33.3 Uredbe 2021/1060/EU so sledeče:
 - ✚ (a) krepitev zmogljivosti lokalnih akterjev za razvoj in izvajanje operacij;
 - ✚ (b) priprava nediskriminatornega in preglednega izbirnega postopka in meril, ki preprečujejo navzkrižja interesov ter zagotavljajo, da nobena posamezna interesna skupina ne nadzoruje odločitev o izbiri;
 - ✚ (c) priprava in objava razpisov za zbiranje predlogov;
 - ✚ (d) izbor operacij in določitev zneska podpore ter predložitve predlogov telesu, odgovornemu za končno preverjanje upravičenosti pred odobritvijo;
 - ✚ (e) spremljanje napredka pri doseganju ciljev strategije;
 - ✚ (f) vrednotenje izvajanja strategije.

7.2 Opis sistema spremljanja in vrednotenja SLR

- ✚ Na podlagi člena 33 2(e) in (f) Uredbe 2021/1060/EU sta nalogi LAS tudi »spremljanje napredka pri doseganju ciljev strategije« in »vrednotenje izvajanja strategije«.
- ✚ Spremljanje je neprekinjen proces preverjanja vsebine programa in doseganja izhodnih parametrov (output) za uporabnike, ki se odvija med izvajanjem posameznega programa z namenom, da se prilagodijo vsa morebitna odstopanja od opredeljenih operativnih ciljev.
- ✚ Vrednotenje je sistematična in objektivna ocena projekta, programa ali politike na vsebinski ravni, na ravni izvajanja in doseženih rezultatov. Z vrednotenjem se pridobi zanesljive in koristne informacije, ki se vključijo v proces odločanja, tako na strani izvajalcev kot tudi uporabnikov. Z vrednotenjem tudi merimo dosežke na ravni aktivnosti, politike ali programov.
- ✚ Vrednotenje zagotavlja odgovornost in preglednost, saj pokaže ustreznost, uspešnost, učinkovitost, rezultate in vplive. Pokaže tudi prispevek pristopa LEADER/CLLD k nacionalnim/regionalnim in EU ciljem ter dodano vrednost pristopa LEADER/CLLD.
- ✚ Namen vrednotenja je tudi spoznati, kaj pri samem pristopu deluje in kaj ne, izboljšati zasnovo in izvajanje pristopa, zagotoviti pravilno uporabo metode LEADER ter ozaveščati o dodani vrednosti pristopa LEADER/CLLD.
- ✚ Vrednotenje na ravni LAS Bogastvo podeželja se bo izvajalo kot:
 - ✚ samoocenjevanje: izvajajo organi LAS, ki so vključeni ali odgovorni za načrtovanje in izvajanje SLR in drugih dejavnosti LAS (npr. sodelovanje in animacija). Podlaga so podatki o spremljanju in ugotovitve na podlagi participativne kvalitativne ocene;
 - ✚ vrednotenje: izvajajo neodvisni organi, ki niso vključeni ali odgovorni za načrtovanje in izvajanje SLR ali nobene druge dejavnosti LAS. Izvaja se na podlagi podatkov o spremljanju in drugih kvantitativnih podatkov ter informacij, ki sestavljajo kvalitativne raziskave, vključno s participativnim pristopom;
 - ✚ kombinacija samoocenjevanja in vrednotenja.
- ✚ Za ESRR bo potrebno upoštevati navodila in predpise OU ESRR. Za sklad EKSRP se bo vsebine spremljanja potrebne za sklad EKSRP dopolnjevalo v dodatnih navodilih za sklad EKSRP. Sistem spremljanja EKSRP bo temeljil na Izvedbeni uredbi Komisije (EU) 2022/1475 o določitvi podrobnih pravil za izvajanje Uredbe (EU) 2021/2115 Evropskega parlamenta in Sveta glede vrednotenja strateških načrtov SKP ter zagotavljanja informacij za namene spremljanja in vrednotenja.
- ✚ LAS bo tako vzpostavil sistem spremljanja in vrednotenja ter zagotovil vse potrebne informacije za omogočanje spremljanja in vrednotenja posameznega programa. LAS bo spremljal izvajanje projektov in o tem poročati organom upravljanja LAS.

- ✚ Vrednotenje SLR je naloga LAS, ta pa lahko to nalogo opravi sam ali jo prenese na zunanjega izvajalca.

7.3 Opis nalog, odgovornosti in postopkov sprejemanja odločitev organov LAS

Vse naloge vseh organov LAS so podrobneje navedene v Pogodbi o ustanovitvi lokalnega partnerstva LAS Bogastvo podeželja

Naloge in pristojnosti Upravnega odbora:

- ✚ skrbi za učinkovito delovanje LAS, njeno plačilno sposobnost in usklajenost postopkov LAS z veljavno zakonodajo, kar zajema tudi ugotavljanje in preprečevanje tveganj, ki ogrožajo delovanje LAS;
- ✚ opravlja druge naloge, določene s pogodbo, drugimi splošnimi akti LAS ali predpisi, in naloge, ki mu jih naloži Skupščina.

Naloge in pristojnosti Skupščine:

- ✚ Naloge skupščine so podrobneje opredeljene v Pogodbi o ustanovitvi lokalnega partnerstva LAS Bogastvo podeželja
- ✚ Skupščina odloča o članarini, razrešuje in potrjuje organe LAS, odloča o spremembi Pogodbe, potrjuje vodilnega partnerja
- ✚ odloča o višini članarine,
- ✚ dokončno odloča o pritožbah zoper sklepe drugih organov, ki jih prizadeti lahko vloži v 15 dneh od vročitve sklepa oziroma od kar je izvedel ali bi lahko izvedel za sklep organa,
- ✚ odloča o drugih zadevah, določenih s Pogodbo o ustanovitvi lokalnega partnerstva LAS Bogastvo podeželja, drugimi splošnimi akti LAS ali predpisi, in o najpomembnejših zadevah za LAS.

Naloge in pristojnosti Predsednika:

- ✚ samostojno in neomejeno predstavlja in zastopa LAS,
- ✚ podpisuje dokumente in listine v imenu LAS,
- ✚ sklicuje in vodi seje Upravnega odbora LAS,
- ✚ skrbi za izvajanje sklepov Upravnega odbora,
- ✚ sklicuje in vodi seje Skupščine LAS in
- ✚ opravlja druge naloge, določene s Pogodbo o ustanovitvi lokalnega partnerstva LAS Bogastvo podeželja, drugimi splošnimi akti LAS ali predpisi, in naloge, ki mu jih naloži Upravni odbor ali Skupščina.

Naloge in pristojnosti Podpredsednika:

- ✚ Podpredsednik opravlja naloge Predsednika in ima vse njegove pristojnosti v primeru, če je Predsednik odsoten, nedosegljiv, nezmožen za delo, če Predsedniku predčasno preneha mandat ali če ga Predsednik pooblasti za opravljanje svojih pristojnosti ali nalog.

Naloge in pristojnosti Nadzornega odbora:

- ✚ opravlja naloge, določene s Pogodbo o ustanovitvi lokalnega partnerstva LAS Bogastvo podeželja, drugimi splošnimi akti LAS ali predpisi.
- ✚ nadzira finančno in materialno poslovanje LAS,
- ✚ nadzira delo Predsednika, Podpredsednika in Upravnega odbora,
- ✚ nadzira delo vodilnega partnerja,
- ✚ nadzira gospodarnost in zakonitost poslovanja LAS ter izvajanje SLR,
- ✚ najmanj enkrat letno o svojem delu poroča Skupščini,
- ✚ daje Upravnemu odboru soglasje k letnemu načrtu aktivnosti LAS,

Naloge in pristojnosti Ocenjevalne komisije:

- Ocenjevalna komisija pregleduje vsebinsko ustreznost prijav na javne pozive LAS, jih ocenjuje ter preverja zmogljivosti predlagateljev projekta za njihovo izvedbo.
- Ocenjevalna komisija pripravi poročilo o pregledu prijav, v katerem določi oceno posameznega projekta in za vsak ocenjeni projekt odloči o višini financiranja. Poročilo je za upravni odbor zavezujoče.

Načelo ločevanja funkcij, preprečevanja navzkrižje interesov in pravice odločanja

LAS pri izvajanju Strategije lokalnega razvoja zagotavlja preglednost, nepristranskost in sledljivost postopkov odločanja skladno z Uredbo LEADER/CLLD, veljavnimi predpisi s področja integritete in preprečevanja korupcije ter internimi akti LAS.

Projekti se izbirajo in potrjujejo na podlagi preglednega in nediskriminatornega postopka ter vnaprej določenih meril za izbor projektov. Pri odločanju se zagotavlja, da nobeden od treh sektorjev (javni, gospodarski in zasebni) ne prevladuje pri sprejemanju odločitev o izboru projektov.

Za zagotavljanje neodvisnosti odločanja in preprečevanje navzkrižja interesov LAS dosledno upošteva načelo ločevanja funkcij. Posamezna oseba ne sme sodelovati v več fazah postopka na način, ki bi lahko vplival na nepristranskost odločanja. Funkcije se ločujejo najmanj na naslednji način:

- vodilni partner izvaja administrativne, strokovne in tehnične naloge, preverja popolnost vlog ter pripravlja gradiva za odločanje;
- Ocenjevalna komisija izvaja strokovno ocenjevanje vlog in pripravi poročilo z oceno ter predlogom za financiranje;
- Upravni odbor na podlagi poročila Ocenjevalne komisije sprejme odločitev o izboru projektov;
- Skupščina se seznani z rezultati izvajanja SLR in izvajanjem izbranih projektov v skladu s pristojnostmi, določenimi v ustanovni pogodbi in drugih aktih LAS;
- Nadzorni odbor izvaja nadzor nad zakonitostjo, pravilnostjo in namensko porabo sredstev ter nad delovanjem organov LAS.

Navzkrižje interesov predstavljajo okoliščine, v katerih interes člana vpliva ali ustvarja videz, da vpliva, na nepristransko in objektivno opravljanje njegovih nalog. Interes člana pomeni premoženjsko ali nepremoženjsko korist zanj, za njegove družinske člane in za druge fizične ali pravne osebe, s katerimi ima ali je imel on ali njegov družinski član osebne, poslovne ali politične stike. Navzkrižje interesov predstavljajo kakršnekoli okoliščine, v katerih interes člana vpliva ali ustvarja videz, da vpliva, na nepristransko in objektivno opravljanje njegovih nalog. Član (tudi predsednik ali podpredsednik) mora takoj prenehati s svojim delom, ko ugotovi obstoj okoliščin navzkrižja interesov in o teh razlogih takoj obvestiti Upravni odbor oziroma preostale člane.

Član z navzkrižnim interesom ne sme sodelovati v razpravi in se mora vzdrževati glasovanja v zadevi pri kateri ima nasprotje interesov. Prav tako se mora vzdržati vsakih drugih ravnanj in vplivanj v tej zadevi.

Član organa LAS ali Ocenjevalne komisije ne sme sodelovati pri obravnavi, ocenjevanju ali odločanju o projektu, kadar obstaja dejansko ali potencialno navzkrižje interesov. Oseba mora o obstoju okoliščin nemudoma obvestiti organ LAS in se izločiti iz postopka. Izločitev in razlog zanj se obvezno evidentirata v zapisniku.

Glas predsednika LAS in podpredsednikov LAS se pri ugotavljanju sektorske zastopanosti pri odločanju prišteva sektorju, iz katerega posamezni predsednik oziroma podpredsednik prihaja oziroma ga zastopa.

V zapisniku seje morajo biti razvidni:

- seznam prisotnih članov,
- ugotovitev sklepčnosti,
- sektorska sestava prisotnih članov,
- ugotovljena morebitna navzkrižja interesov in izločitve,
- način in rezultat glasovanja,
- sprejeti sklepi.

LAS zagotavlja revizijsko sled vseh faz postopka od prejema vloge do končne odločitve o izboru projekta.

8. Priloge SLR

- Priloga: osnovni podatki o LAS in finančni načrt, vključno s finančno razdelitvijo po skladih

8.1. Osnovni podatki o LAS

Priloga: Osnovni podatki o LAS		
Ime LAS		LAS BOGASTVO PODEŽELJA
Vključene občine	št. vključenih občin	8
	ime vključenih občin	Kidričevo, Hajdina, MO Ptuj, Markovci, Dornava, Juršinci, Trnovska vas, Destrnik
Prebivalstvo skupaj	Prebivalstvo na območju LAS. Pri izračunu te spremenljivke se uporabi metoda izračuna za kazalnik rezultata 38 iz Priloge I k uredbi o strateških načrtih (ne upošteva se št. preb. iz naselij z več kot 10.000 prebivalci).	29.469
Financiranje iz več skladov	EKSRP	DA/NE
	ESRR	DA/NE
Vrste članov LAS	skupno število članov LAS	60
	št. članov iz javnega sektorja	14
	št. članov iz socialnega sektorja	31
	št. članov iz ekonomskega sektorja	15
Vrste članov v organih LAS (organ odločanja - ki potrjuje operacije: <u>upravni odbor</u> ali skupščina)	skupno število članov (<u>upravni odbor</u> ali skupščina)	18
	št. članov iz javnega sektorja	6
	št. članov iz socialnega sektorja	7
	št. članov iz ekonomskega sektorja	5
	št. članov po spolu (št. žensk)	6
	št. članov po spolu (št. moških)	12
	št. članov - mladih	0

8.2. Finančni načrt, vključno s finančno razdelitvijo po zadevnih skladih

Finančni načrt, vključno s finančno razdelitvijo po zadevnih skladih

Ime LAS	LAS BOGASTVO PODEŽELJA
Ime in naslov vodilnega partnerja LAS	DRUŠTVO " BOGASTVO PODEŽELJA" ORMOŠKA CESTA 28, 2250 PTUJ

Razdelitev sredstev po posameznem skladu

Vrsta podpore	Sklad	Stopnja podpore	(EU + SLO) (v EUR)	(v %)
Podpora za izvajanje operacij	EKSRP	80 ali 65	639.629,96	33,51
	ESRR	80	671.514,34	35,18
Podpora za dejavnosti sodelovanja in njihovo pripravo, izbranih v okviru strategije	EKSRP	80 ali 65	231.378,41	12,12
	ESRR	80		
Podpora za upravljanje, spremljanje in vrednotenje strategije ter njene animacije, vključno z olajševanjem izmenjav med deležniki	EKSRP	100	183.065,38	9,59
	ESRR	100	183.065,38	9,59
Skupaj			1.908,653,47	100%

Prispevek po posameznih skladih

Vir financiranja	EKSRP (EU + SLO) (v EUR)	ESRR (EU + SLO) (v EUR)	Skupaj (v EUR)
Prispevek sklada	1.054.073,75	854.579,72	1.908.653,47
Lastna soudeležba	210.814,75	213.644,93	424.459,68
Skupaj (v EUR)	1.264.888,50	1.068.224,65	2.333.113,15

8.3. Finančni načrt - razdelitev sredstev po skladih in vrstah podpore

Vrsta podpore	Sklad (EU + SLO)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Skupaj
Podpora za izvajanje operacij	EKSRP	0,00	0,00	0,00	269.123,26	146.311,39	161.300,68	62.894,63	639.629,96
	ESRR	0,00	0,00	0,00	378.449,40	49.862,35	172.874,60	70.327,99	671.514,34
Podpora za dejavnosti sodelovanja in njihovo pripravo, izbranih v okviru strategije	EKSRP	0,00	0,00	0,00	49.234,08	0,00	115.450,61	66.693,72	231.378,41
	ESRR	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Podpora za upravljanje, spremljanje in vrednotenje strategije ter njene animacije, vključno z olajševanjem izmenjav med deležniki	EKSRP	0,00							
	ESRR	0,00							
Skupaj		0,00	61.021,80	61.021,80	757.828,54	257.195,54	510.647,67	260.938,12	1.908.653,47

- Priloga: indikativna lista projekta sodelovanja LAS za sklad ESRR